

Međunarodni računovodstveni standard 39 *Finansijski instrumenti: priznavanje i mjerenje*

1. [Brisano.]

Djelokrug

2. Ovaj Standard su dužni primjenjivati svi subjekti na sve vrste finansijskih instrumenata obuhvaćenih MSFI-jem 9 *Finansijski instrumenti* pod uslovima i u mjeri u kojoj:

- (a) MSFI 9 dopušta primjenu zahtjeva u vezi s računovodstvom zaštite od rizika iz ovog Standarda; i
- (b) je dani finansijski instrument dio odnosa zaštite od rizika koji zadovoljava uslove da se na njega primjenjuje računovodstvo zaštite od rizika u skladu sa ovim Standardom.

2.A–7. [Brisano.]

Definicije

8. Pojmovi definisani u MSFI-ju 13, MSFI-ju 9 i MRS-u 32 u ovom Standardu se koriste u značenjima navedenim u Dodatku A. MSFI-ja 13, Dodatku A. MSFI-ja 9 i tački 11. MRS-a 32. U MSFI-ju 13, MSFI-ju 9 i MRS-u 32 su definirani sljedeći pojmovi:

- amortizirani trošak finansijske imovine ili finansijske obaveze;
- prestanak priznavanja;
- derivat;
- metoda efektivne kamate;
- efektivna kamatna stopa;
- vlasnički instrument;
- fer vrijednost;
- finansijska imovina;
- finansijski instrument;
- finansijska obaveza;

i data uputstva za primjenu tih definicija.

9. Sljedeći izrazi se u ovom Standardu koriste u navedenom značenju:

Definicije koje se odnose na računovodstvo zaštite od rizika

Čvrsta obaveza je obavezujući sporazum o razmjeni određene količine resursa po određenoj cijeni na određeni budući datum ili datume.

Prognozirana transakcija je neobavezujuća, ali očekivana buduća transakcija.

Instrument zaštite od rizika je označena derivatna ili (samo za zaštitu od rizika promjene deviznih kurseva) označena nederivatna finansijska imovina ili nederivatna finansijska obaveza za čiju fer vrijednost ili novčane tokove se očekuje da će kompenzirati promjene fer vrijednosti ili novčanih tokova označene stavke zaštićene od rizika (tačke 72.–77. i Dodatak A, tačke UP94.–UP97. detaljnije pojašnjavaju definiciju instrumenta zaštite od rizika).

Stavka zaštićena od rizika je imovina, obaveza, čvrsta obaveza, vrlo izvjesna prognozirana transakcija ili neto ulaganje u inostrano poslovanje koje (a) izlaže subjekt riziku promjene fer vrijednosti ili budućih novčanih tokova i (b) označeno je kao zaštićeno od rizika (tačke 78.–84. i Dodatak A, tačke UP98.–UP101. detaljnije pojašnjavaju definiciju stavke zaštićene od rizika).

Djelotvornost zaštite od rizika je stepen do kojeg se promjene fer vrijednosti ili novčanih tokova stavke zaštićene od rizika koje se mogu pripisati zaštiti od rizika kompenziraju promjenama fer vrijednosti ili novčanih tokova instrumenta zaštite od rizika (vidjeti Dodatak A, tačke UP105.–UP113.A).

10.–70. [Brisano.]

Zaštita od rizika

71. Subjekt koji primjenjuje MSFI 9 i koji se odlučio da kao svoju računovodstvenu politiku više ne primjenjuje zahtjeve u vezi s računovodstvom zaštite od rizika iz ovog Standarda (vidjeti tačku 7.2.21. MSFI-ja 9) dužan je primjenjivati zahtjeve u vezi s računovodstvom zaštite od rizika iz Poglavlja 6 MSFI-ja 9. Međutim, u odnosu na zaštitu fer vrijednosti od izloženosti dijela portfelja finansijske imovine ili finansijskih obaveza kamatnom riziku, u skladu s tačkom 6.1.3. MSFI-ja 9, subjekt može primijeniti zahtjeve računovodstva zaštite od rizika iz ovog Standarda umjesto zahtjeva iz MSFI-ja 9. U tom slučaju, subjekt mora primijeniti i posebne zahtjeve za računovodstvo zaštite fer vrijednosti od rizika za zaštitu portfelja od kamatnog rizika (vidjeti tačke 81.A, 89.A i UP114.–UP132).

Instrumenti zaštite od rizika

Instrumenti koji zadovoljavaju uslove

72. Ovaj Standard ne ograničava okolnosti u kojima derivat može biti označen kao instrument zaštite od rizika, pod uslovom da se ispune uslovi iz tačke 88., osim za određene prodane opcije (vidjeti Dodatak A, tačku UP94.). Međutim, nederivatna finansijska imovina ili nederivatna finansijska obaveza mogu se označiti kao instrument zaštite od rizika samo za zaštitu od rizika kursnih razlika.
73. Za svrhe računovodstva zaštite, samo instrumenti koji uključuju stranu izvan izvještajnog subjekta (tj. koja je izvan grupe ili pojedinog subjekta o kojem se izvještava) mogu da se označe kao instrumenti zaštite od rizika. Iako pojedini subjekti unutar konsolidirane grupe, ili odjeli unutar subjekta, mogu zaključiti transakcije zaštite s drugim subjektima unutar grupe ili odjelima unutar subjekta, sve takve transakcije unutar grupe eliminiraju se prilikom konsolidacije. Takve transakcije zaštite od rizika, stoga, ne zadovoljavaju uslove za primjenu računovodstva zaštite unutar konsolidiranih finansijskih izvještaja grupe, ali mogu zadovoljavati uslove za primjenu računovodstva zaštite od rizika u pojedinačnim ili odvojenim finansijskim izvještajima pojedinih subjekata unutar grupe, pod uslovom da su te transakcije izvan samog subjekta o kojem se izvještava.

Označavanje instrumenata zaštite od rizika

74. Obično postoji samo jedno mjerenje fer vrijednosti instrumenta za zaštitu od rizika u cjelini, a faktori koji uzrokuju promjene fer vrijednosti su međusobno zavisni. Na taj način, subjekt označava odnos zaštite od rizika za instrument zaštite od rizika u cjelini. Dozvoljeni su samo sljedeći izuzeci:
- (a) odvajanje unutrašnje vrijednosti i vremenske vrijednosti ugovora o opciji i označavanje samo promjene unutrašnje vrijednosti opcije kao instrumenta zaštite od rizika, uz isključenje promjene vremenske vrijednosti; i
  - (b) odvajanje elementa kamata i promptne cijene terminskog ugovora.
- Ovi izuzeci su dozvoljeni zato što je unutrašnju vrijednost opcije i premiju iz terminskog ugovora općenito moguće mjeriti zasebno. Dinamička strategija zaštite od rizika kojom se ocjenjuju i unutrašnja vrijednost i vremenska vrijednost ugovora o opciji može ispunjavati uslove za računovodstvo zaštite od rizika.
75. Dio čitavoga instrumenta zaštite od rizika, na primjer 50 posto ugovorene vrijednosti, može se označiti kao instrument zaštite od rizika u odnosu zaštite od rizika. Međutim, odnos zaštite od rizika ne smije se označiti samo za dio vremenskog perioda tokom kojeg instrument zaštite od rizika ostaje neizmiren.
76. Jedan instrument zaštite od rizika može se označiti kao zaštita za više od jedne vrste rizika pod uslovom da se: (a) rizici od kojih se štiti mogu jasno identificirati; (b) djelotvornost zaštite može demonstrirati; i (c) da je moguće osigurati da postoji posebno označavanje instrumenta zaštite i različitih pozicija rizika.
77. Dva ili više derivata, ili njihovi dijelovi (ili, u slučaju zaštite od valutnog rizika, dva ili više nederivata ili njihovi dijelovi ili kombinacija derivata i nederivata ili njihovih dijelova) mogu se sagledati u kombinaciji i zajedno označiti kao instrument zaštite od rizika, pa čak i ako rizik (rizici) koji proizilazi(-e) iz određenih derivatnih instrumenata kompenzira(-ju) rizike koji proizlaze iz drugih. Kamatni okovratnik ili drugi derivatni instrument koji uključuje izdanu opciju i kupljenu opciju, međutim, ne ispunjava uslove kao instrument zaštite od rizika ako je on, u stvari, neto izdane opcije (za koju je primljena neto premija). Slično tome, dva ili više instrumenata (ili njihovi dijelovi) mogu se označiti kao instrument zaštite od rizika samo ako nijedan od njih nije izdana opcija ili neto izdana opcija.

Stavke zaštićene od rizika

Stavke koje zadovoljavaju uslove

78. Stavka zaštićena od rizika može biti priznata imovina ili obaveza, nepriznata čvrsta obaveza, vrlo vjerojatna prognozirana transakcija ili neto ulaganje u inostrano poslovanje. Stavka zaštićena od rizika može biti: (a) pojedinačna imovina, obaveza, čvrsta obaveza, vrlo vjerojatna prognozirana transakcija ili neto ulaganje u inostrano poslovanje; (b) grupa imovine, obaveza, čvrstih obaveza, vrlo vjerojatnih prognoziranih transakcija ili neto ulaganja u inostrano poslovanje sa sličnim obilježjima rizika; ili (c) samo u portfelju zaštite od kamatnog rizika, dio portfelja finansijske imovine ili finansijskih obveza koji dijele rizik od kojeg se pruža zaštita.
79. [Brisano.]
80. Za potrebe računovodstva zaštite od rizika, samo imovina, obaveze, čvrste ugovorne obaveze ili vrlo vjerovatne prognozirane transakcije koje uključuju stranu izvan subjekta mogu se označiti kao stavke zaštićene od rizika. Iz toga proističe da računovodstvo zaštite može da se primijeni na transakcije između subjekata unutar iste grupe samo u pojedinačnim ili odvojenim finansijskim izvještajima tih subjekata, ne i u konsolidiranim finansijskim izvještajima grupe, osim konsolidiranih finansijskih izvještaja investicijskog subjekta, kako je definisano u MSFI-ju 10, u kojima se transakcije između investicijskog subjekta i njegovih zavisnih društava mjerene po fer vrijednosti kroz račun dobiti i gubitaka ne isključuju iz konsolidiranih finansijskih izvještaja. Kao izuzetak, valutni rizik monetarne stavke unutar grupe (npr. obaveze/potraživanja između dva zavisna društva) može zadovoljavati definiciju zaštićene stavke unutar konsolidiranih finansijskih izvještaja ako za rezultat ima izloženost dobitima ili gubicima od kursnih razlika koji nisu potpuno eliminirani nakon konsolidacije prema MRS 21 – *Efekte promjene kursa stranih valuta*. U skladu s MRS-om 21, dobit ili gubici od promjene kursa stranih valuta za monetarne stavke unutar grupe nisu u potpunosti uklonjeni nakon konsolidacije ako se takva monetarna stavka prenosi između dva subjekta iz grupe koja imaju različite funkcionalne valute. Pored toga, rizik od promjena kursa stranih valuta vrlo vjerojatne prognozirane transakcije unutar grupe može zadovoljavati uslove da bude stavka zaštićena od rizika u konsolidiranim finansijskim izvještajima, pod uslovom da je transakcija izražena u valuti koja nije funkcionalna valuta subjekta koji obavlja tu transakciju i da će rizik od promjena kursa stranih valuta utjecati na konsolidiranu dobit ili gubitak.

Označavanje finansijskih stavki kao stavki zaštićenih od rizika

81. Ako je stavka zaštićena od rizika finansijska imovina ili finansijska obaveza, ona može biti zaštićena od rizika povezanih samo s dijelom njenih novčanih tokova ili fer vrijednosti (kao što je jedan ili više odabranih ugovornih novčanih tokova ili njihovih dijelova ili određeni procenat njihove fer vrijednosti), pod uslovom da je djelotvornost zaštite moguće izmjeriti. Na primjer, prepoznatljivi i zasebno mjerljivi dio izloženosti kamatnom riziku imovine ili obaveze koja nosi kamatu može se označiti kao rizik od kojeg se pruža zaštita (na primjer, nerizična kamatna stopa ili komponenta referentne kamatne stope u ukupnoj izloženosti zaštićenog finansijskog instrumenta kamatnom riziku).
- 81.A U zaštiti fer vrijednosti od izloženosti kamatnom riziku portfelja finansijske imovine ili finansijskih obaveza (i samo u takvoj zaštiti), dio zaštićen od rizika može se označiti iznosom valute (npr. iznosom u dolarima, eurima, funtama ili randima) a ne kao pojedina imovina (ili obaveze). Iako, za potrebe upravljanja rizikom, portfelj može uključivati imovinu i obaveze, označeni iznos je iznos jednak iznosu imovine ili iznosu obaveza. Označavanje neto iznosa kojoj uključuje i imovinu i obaveze nije dopušteno. Subjekt može zaštititi od rizika dio kamatnog rizika povezanog s tim označenim iznosom. Na primjer, u slučaju zaštite od rizika portfelja koji sadrži imovinu koja se može platiti unaprijed, subjekt može zaštititi od rizika promjenu fer vrijednosti koja se može pripisati promjeni zaštićene kamatne stope na osnovu očekivanih, a ne ugovornih, datuma ponovnog određivanja cijena. Kada se dio koji je predmet zaštite zasniva na očekivanim datumima ponovnog određivanja cijena, efekt koji promjene zaštićene kamatne stope imaju na te očekivane datume ponovnog određivanja cijene se treba uključiti kada se određuje promjena fer vrijednosti stavke zaštićene od rizika. Shodno tome, ako je portfelj koji sadrži stavke koje se plaćaju unaprijed zaštićen derivatom koji se ne plaća unaprijed, dolazi do nedjelotvornosti ako se revidiraju datumi kada se očekuje da će se stavke u portfelju platiti unaprijed ili ako se stvarni datumi plaćanja unaprijed razlikuju od očekivanih.

Označavanje nefinansijskih stavki kao stavki zaštićenih od rizika

82. Ako je stavka zaštićena od rizika nefinansijska imovina ili nefinansijska obaveza, ona se označava kao stavka zaštićena (a) od rizika promjene kursa stranih valuta ili (b) u cijelosti od svih rizika, zbog poteškoća da se izolira i mjeri odgovarajući dio promjena novčanih tokova ili fer vrijednosti koje se mogu pripisati konkretnim rizicima, osim rizika promjene kursa stranih valuta.

Označavanje grupe stavki kao stavki zaštićenih od rizika

83. Slična imovina ili obaveze trebaju se objediniti i zaštititi kao grupa samo ako pojedinačna imovina ili obaveze u grupi dijele izloženost riziku koja je označena kao zaštićena. Osim toga, očekuje se da će promjena fer vrijednosti koja se može pripisati zaštiti od rizika za svaku pojedinačnu stavku u grupi biti približno proporcionalna sveukupnoj promjeni fer vrijednosti koja se može pripisati zaštiti grupe stavki od rizika.
84. S obzirom na to da subjekt ocjenjuje djelotvornost zaštite upoređivanjem promjene fer vrijednosti ili novčanog toka instrumenta zaštite od rizika (ili grupe sličnih instrumenata zaštite od rizika) i stavke zaštićene od rizika (ili grupe sličnih stavki zaštićenih od rizika), poređenje instrumenta zaštite od rizika s ukupnim neto stanjem (npr. neto stanje sve imovine s fiksnom stopom i svih obaveza s fiksnom stopom sa sličnim dospijanjem) a ne sa određenom stavkom zaštićenom od rizika, ne ispunjava uslove za računovodstvo zaštite od rizika.

Računovodstvo zaštite od rizika

85. Računovodstvo zaštite od rizika priznaje efekte prebijanja promjena fer vrijednosti instrumenta zaštite od rizika i stavke zaštićene od rizika na dobit ili gubitak.
86. **Postoje tri vrste odnosa zaštite od rizika:**
- (a) *zaštita fer vrijednosti od rizika*: zaštita od izloženosti promjenama fer vrijednosti priznate imovine ili obaveze, ili nepriznate čvrste obaveze, ili identificiranog dijela takve imovine, obaveze ili čvrste obaveze, koja se može pripisati određenom riziku i može utjecati na dobit ili gubitak;
  - (b) *zaštita novčanog toka od rizika*: zaštita od izloženosti promjenama novčanih tokova koja (i) se može pripisati određenom riziku vezanom za priznatu imovinu ili obaveze (kao što su sve ili neke buduće isplate kamata po osnovu duga s promjenjivom stopom) ili vrlo vjerovatnu prognoziranu transakciju i (ii) može utjecati na dobit ili gubitak;
  - (c) *zaštita neto ulaganja u inostrano poslovanje od rizika*, kao što je definirano u MRS-u 21.
87. Zaštita čvrste obaveze od valutnog rizika računovodstveno se može prikazati kao zaštita fer vrijednosti od rizika ili kao zaštita novčanog toka od rizika.
88. **Odnos zaštite od rizika ispunjava uslove za računovodstvo zaštite od rizika u skladu s tačkama 89.–102. onda, i samo onda, kad se ispune svi sljedećih uslovi:**
- (a) pri uvođenju zaštite postoji formalno označavanje i dokumentiranje odnosa zaštite od rizika, kao i cilja upravljanja rizicima subjekta i strategije za poduzimanje zaštite od rizika. Ta dokumentacija mora uključivati identifikaciju instrumenta zaštite od rizika, stavke ili transakcije zaštićene od rizika, vrstu rizika od kojega se pruža zaštita i način na koji će subjekt ocijeniti djelotvornost instrumenta zaštite od rizika pri prebijanju izloženosti promjenama fer vrijednosti ili novčanih tokova zaštićene stavke, koja se može pripisati riziku od kojega se pruža zaštita;
  - (b) očekuje se da će zaštita biti veoma djelotvorna (vidi Dodatak A, tačke UP105.–UP113.A) u ostvarenju prebijanja promjena fer vrijednosti ili novčanih tokova koji se mogu pripisati zaštiti od rizika, u skladu sa izvorno dokumentiranom strategijom upravljanja rizicima za taj odnos zaštite od rizika;
  - (c) za zaštitu novčanih tokova od rizika, prognozirana transakcija koje je predmet zaštite od rizika mora biti veoma vjerovatna i mora predstavljati izloženost promjenama novčanih tokova koji bi na kraju mogli utjecati na dobit ili gubitak;
  - (d) moguće je pouzdano izmjeriti djelotvornost zaštite od rizika, tj. fer vrijednost ili novčane tokove stavke zaštićene od rizika koji se mogu pripisati zaštiti od rizika, kao i fer vrijednost instrumenta zaštite od rizika;
  - (e) zaštita od rizika se neprekidno procjenjuje, i određuje se je li stvarno bila djelotvorna tokom cijelog perioda finansijskog izvještavanja za koji je zaštita od rizika označena.

Zaštita fer vrijednosti od rizika

89. Ako zaštita fer vrijednosti od rizika zadovoljava uslove iz tačke 88. tokom perioda, obračunava se kako slijedi:
- (a) dobitak ili gubitak od ponovnog mjerenja instrumenta zaštite od rizika po fer vrijednosti (za derivatni instrument zaštite od rizika) ili valutna komponenta njegove knjigovodstvene

vrijednosti izmjerena u skladu s MRS-om 21 (za nederivatni instrument zaštite od rizika) priznaju se u dobit ili gubitak; i

- (b) dobitak ili gubitak od stavke zaštićene od rizika koji se mogu pripisati zaštiti od rizika usklađuju knjigovodstvenu vrijednost stavke zaštićene od rizika i priznaju se u dobit ili gubitak. Ovo se primjenjuje ako se stavka zaštićena od rizika inače mjeri po trošku nabavke. Priznavanje dobitka ili gubitka koji se mogu pripisati riziku od kojega se pruža zaštita u račun dobiti i gubitka primjenjuje se ako je stavka zaštićena od rizika finansijska imovina koja se mjeri po fer vrijednosti kroz ostalu sveobuhvatnu dobit u skladu s tačkom 4.1.2.A MSFI-ja 9.

89.A Za zaštitu fer vrijednosti od izloženosti dijela portfelja finansijske imovine ili finansijskih obaveza kamatnom riziku (i samo pri takvoj zaštiti od rizika), zahtjev iz tačke 89. (b) može se ispuniti prezentiranjem dobitka ili gubitka koji se može pripisati zaštićenoj stavki bilo:

- (a) u jednoj zasebnoj stavci unutar imovine, za one periode ponovnog određivanja cijena za koje je zaštićena stavka imovina; ili
- (b) u jednoj zasebnoj stavci unutar obaveza, za one periode ponovnog određivanja cijena za koje je zaštićena stavka obaveza.

Zasebne stavke iz (a) i (b) prezentiraju se uz finansijsku imovinu ili finansijske obaveze. Iznosi uključeni u te stavke brišu se iz izvještaja o finansijskom položaju kad se imovina ili obaveze s kojima su povezani prestanu priznavati.

90. Ako se zaštita pruža samo od pojedinih rizika koji se mogu pripisati stavki zaštićenoj od rizika, priznate promjene fer vrijednosti stavke zaštićene od rizika koje nisu povezane s rizikom od kojega se pruža zaštita priznaju se kako je navedeno u tački 5.7.1. MSFI-ja 9.

91. **Subjekt je dužan da prospektivno prestane primjenjivati računovodstvo zaštite od rizika određeno tačkom 89. ako:**

- (a) instrument zaštite od rizika istekne ili se proda, raskine ili realizira. U tu svrhu, zamjena ili prijenos jednog instrumenta zaštite od rizika u drugi instrument zaštite od rizika, ne smatraju se istekom ili raskidanjem ako su takva zamjena ili prijenos dio dokumentirane strategije zaštite od rizika subjekta. Osim toga, u ovu svrhu se ne smatra da je došlo do isteka ili raskidanja instrumenta zaštite od rizika ako:
- (i) kao posljedica zakona ili propisa ili uvođenja zakona ili propisa, učesnici u instrumentu zaštite od rizika se dogovore da jedna ili više drugih strana u kliringu zamijene njihove izvorne druge strane i tako postanu nove druge strane za sve učesnike. U tu svrhu, druga strana u kliringu je centralna druga strana (ponekad se naziva i „klirinška organizacija ili „klirinška agencija“) ili subjekt, odnosno subjekti, kao što su klirinški član organizacije ili klijent klirinškog člana klirinške organizacije, koji djeluju kao druga strana u obavljanju kliringa preko centralne druge strane. Međutim, ako učesnici instrumenta zaštite od rizika zamijene svoje izvorne strane drugima, ova tačka se primjenjuje samo ako svaki od tih učesnika obavi kliring s istom centralnom drugom stranom;
- (ii) druge izmjene, ako postoje, instrumenta zaštite od rizika ograničene su na one koje su neophodne da bise provela zamjena druge strane. Dozvoljene su samo izmjene koje su u skladu s uslovima koji bi se očekivali da je kliring instrumenta zaštite od rizika prvobitno obavila druga strana u kliringu. Te promjene obuhvataju promjene zahtjeva povezanih sa kolateralom, prava na prebijanje potraživanja i dugovanja, i zaračunate kamate;
- (b) zaštita od rizika više ne ispunjava kriterije za računovodstvo zaštite od rizika iz tačke 88.; ili
- (c) subjekt opozove označavanje.

92. Svako usklađivanje knjigovodstvene vrijednosti finansijskog instrumenta zaštićenog od rizika za koji se koristi metoda efektivne kamate u skladu s tačkom 89. (b) (ili, u slučaju zaštite portfelja od kamatnog rizika, usklađivanje zasebne stavke izvještaja o finansijskom položaju iz tačke 89.A) amortizira se u dobiti ili gubitku. Amortizacija može započeti čim dođe do usklađivanja a najkasnije kad se stavka zaštićena od rizika prestane usklađivati s promjenama njene fer vrijednosti koja se pripisuje zaštiti od rizika. Usklađivanje se zasniva na ponovno izračunatoj efektivnoj kamatnoj stopi na datum početka amortizacije. Međutim, ako u slučaju zaštite fer vrijednosti od izloženosti kamatnom riziku portfelja finansijske imovine ili finansijskih obaveza (i samo pri takvoj zaštiti od rizika) nije izvodiva amortizacija uz upotrebu ponovno izračunate efektivne kamatne stope, usklađivanje se amortizira korištenjem linearne metode. Usklađivanje se amortizira u potpunosti do dospijanja finansijskog instrumenta ili, u slučaju zaštite portfelja od kamatnog rizika, do isteka relevantnog perioda ponovnog određivanja cijena.

93. Kada se nepriznata čvrsta obaveza označi kao stavka zaštićena od rizika, naknadna kumulativna promjena fer vrijednosti čvrste obaveze koja se može pripisati zaštiti od rizika priznaje se kao imovina ili obaveza sa odgovarajućim dobitkom ili gubitkom priznatim u dobit ili gubitak (vidjeti tačku 89. (b)). Promjene fer vrijednosti instrumenta zaštite od rizika također se priznaju u dobit ili gubitak.
94. Kada subjekt preuzme čvrstu obavezu za stjecanje imovine ili preuzimanje obaveze koja je stavka zaštićena od rizika u okviru zaštite fer vrijednosti, početna knjigovodstvena vrijednost imovine ili obaveze, koja proizilazi iz ispunjenja čvrste obaveze od strane subjekta, usklađuje se kako bi se u nju uključila kumulativna promjena fer vrijednosti čvrste obaveze koja je povezana s rizikom od kojeg se pruža zaštita, koja je priznata u izvještaju o finansijskom položaju.

Zaštite novčanih tokova od rizika

95. **Ako zaštita novčanih tokova od rizika zadovoljava uslove iz tačke 88. tokom perioda, priznaje se kako slijedi:**
- (a) **dio dobitka ili gubitka od instrumenta zaštite od rizika koji je određen kao efektivna zaštita (vidjeti tačku 88.) priznaje se u ostalu sveobuhvatnu dobit; i**
  - (b) **nedjelotvorni dio dobitka ili gubitka od instrumenta zaštite od rizika priznaje se u dobit ili gubitak.**
96. Tačnije, zaštita novčanih tokova od rizika priznaje se kako slijedi:
- (a) zasebna komponenta kapitala povezana sa stavkom zaštićenom od rizika usklađuje se na niži od sljedećih (apsolutno izraženih) iznosa:
    - (i) kumulativni dobitak ili gubitak od instrumenta zaštite od rizika od uvođenja zaštite; i
    - (ii) kumulativnu promjenu fer vrijednosti (sadašnju vrijednost) očekivanih budućih novčanih tokova stavke zaštićene od rizika od uvođenja zaštite;
  - (b) svaki preostali dobitak ili gubitak od instrumenta zaštite od rizika ili njegove označene komponente (koja nije djelotvorna zaštita) priznaje se u dobit ili gubitak; i
  - (c) ako dokumentirana strategija subjekta za upravljanje rizicima za određeni odnos zaštite od rizika isključuje iz ocjene djelotvornosti zaštite neku komponentu dobitka ili gubitka ili povezane novčane tokove od instrumenta zaštite od rizika (vidjeti tačke 74., 75. i 88. (a)), ta isključena komponenta dobitka ili gubitka se priznaje u skladu s tačkom 5.7.1. MSFI-ja 9.
97. **Ako zaštita prognozirane transakcije naknadno rezultira priznavanjem finansijske imovine ili finansijske obaveze, povezani dobiti ili gubici koji su u skladu s tačkom 95. bili priznati u ostaloj sveobuhvatnoj dobiti reklasificiraju se iz kapitala u dobit ili gubitak kao reklasifikacijsko usklađenje (vidi MRS 1 (revidiran 2007.)) u istom periodu, odnosno periodima u kojim zaštićeni prognozirani novčani tokovi utječu na dobit i gubitak (kao u periodima tokom kojih je priznat prihod ili rashod od kamata). Međutim, ako subjekt očekuje da cijeli ili dio gubitka priznatog u ostaloj sveobuhvatnoj dobiti neće biti nadoknađen unutar jednog ili više budućih perioda, dužan je iznos za koji očekuje da neće biti nadoknađen reklasificirati u dobit ili gubitak kao reklasifikacijsko usklađenje.**
98. **Ako zaštita prognozirane transakcije naknadno rezultira priznavanjem nefinansijske imovine ili nefinansijske obaveze, ili prognozirana transakcija nefinansijske imovine ili nefinansijske obaveze postane čvrsta obaveza na koju se primjenjuje računovodstvo zaštite fer vrijednosti, onda je subjekt dužan usvojiti (a) ili (b) u nastavku:**
- (a) subjekt reklasificira povezane dobitke i gubitke koji su u skladu s tačkom 95. priznati u sklopu ostale sveobuhvatne dobiti u dobit ili gubitak kao reklasifikacijsko usklađenje (vidjeti MRS 1 (revidiran 2007.)) u istom periodu ili istim periodima u kojima stečena imovina ili preuzeta obaveza utječe na dobit ili gubitak (poput perioda u kojem se priznaje trošak amortizacije ili trošak prodaje). Međutim, ako subjekt očekuje da cijeli ili dio gubitka priznatog u sklopu ostale sveobuhvatne dobiti neće biti nadoknađen u jednom ili više budućih perioda, subjekt iznos za koji očekuje da neće biti nadoknađen reklasificira iz kapitala u dobit ili gubitak kao reklasifikacijsko usklađenje;
  - (b) subjekt uklanja povezane dobitke ili gubitke koji su bili priznati u sklopu ostale sveobuhvatne dobiti u skladu s tačkom 95. i uključuje ih u početni trošak ili drugu knjigovodstvenu vrijednost imovine ili obaveze.
99. Subjekt je kao svoju računovodstvenu politiku dužan usvojiti podtačku (a) ili podtačku (b) tačke 98. i primjenjivati je dosljedno na sve instrumente zaštite od rizika na koje se odnosi tačka 98.
100. Kod zaštite novčanih tokova, osim onih obuhvaćenih tačkama 97. i 98., iznosi koji su priznati u ostaloj sveobuhvatnoj dobiti reklasificiraju se iz kapitala u dobit ili gubitak kao reklasifikacijsko usklađenje

(vidjeti MRS 1 (revidiran 2007.)) u istom periodu, odnosno periodima u kojima zaštićeni prognozirani novčani tokovi utječu na dobit ili gubitak (na primjer, kada se prognozirana prodaja dogodi).

101. U svakoj od sljedećih okolnosti, subjekt je dužan prospektivno prekinuti primjenu računovodstva zaštite od rizika navedenog u tačkama 95.-100.:

- (a) ako instrument zaštite istekne ili se proda, raskine ili realizira. U tom slučaju kumulativni dobiti i li gubici od instrumenta zaštite koji su bili priznati u okviru ostale sveobuhvatne dobiti od perioda kada je zaštita bila djelotvorna (vidjeti tačku 95. (a)) ostaju odvojeni u vlasničkom kapitalu do nastanka prognozirane transakcije. Po nastanku transakcije primjenjuju se tačke 97., 98. ili 100. U svrhu ove podtačke, zamjene ili prijenos jednog instrumenta zaštite drugim ne smatraju se istekom ili raskidanjem ako su takva zamjena ili prijenos dio dokumentirane strategije zaštite subjekta. Osim toga, u svrhu ove podtačke, ne smatra se da je došlo do isteka ili raskidanja instrumenta zaštite ako:
  - (i) kao posljedica zakona ili propisa ili uvođenja zakona ili propisa, učesnici u instrumentu zaštite od rizika se dogovore da jednu ili više strana u kliringu zamijene njihove izvorne druge strane i tako postanu nove druge strane za sve učesnike. U tu svrhu, druga strana u kliringu je centralna druga strana (poznata i kao „klirinška organizacija“ ili „klirinška agencija“) ili subjekt, odnosno subjekti kao što su klirinški član klirinške organizacije ili klijent klirinškog člana klirinške organizacije koji djeluju kao druga strana u obavljanju kliringa preko centralne druge strane. Međutim, kada učesnici instrumenta zaštite od rizika zamijene svoje izvorne druge strane drugima, ova tačka se primjenjuje samo ako svaki od tih učesnika obavi kliring s istom centralnom drugom stranom;
  - (ii) druge izmjene, ako postoje, instrumenta zaštite od rizika ograničene su na one koje su neophodne da bise provela zamjena druge strane. Dozvoljene su samo izmjene koje su u skladu s uslovima koji bi se očekivali da je kliring instrumenta zaštite od rizika prvobitno obavila druga strana u kliringu. Te promjene obuhvataju promjene zahtjeva povezanih sa kolateralom, prava na prebijanje potraživanja i dugovanja i zaračunate naknade.
- (b) zaštita od rizika više ne ispunjava kriterije računovodstva zaštite od rizika iz tačke 88. U tom slučaju, kumulativni dobitak ili gubitak od instrumenta zaštite od rizika, koji su bili priznati u sklopu ostale sveobuhvatne dobiti od perioda u kojem je zaštita bila djelotvorna (vidjeti tačku 95. (a)), ostaju odvojeni u kapitalu do izvršenja prognozirane transakcije. Kad dođe do te transakcije, primjenjuje se tačke 97., 98. ili 100.;
- (c) više se ne očekuje izvršenje prognozirane transakcije, u kom slučaju se svi povezani kumulativni dobiti ili gubici od instrumenta zaštite od rizika, koji su bili priznati u sklopu ostale sveobuhvatne dobiti od perioda u kojem je zaštita bila djelotvorna (vidjeti tačku 95. (a)), reklasificiraju iz kapitala u dobit ili gubitak kao reklasifikacijsko usklađenje. Može se i dalje očekivati da se dogodi prognozirana transakcija koja više nije vrlo vjerovatna (vidjeti tačku 88. (c));
- (d) subjekt opozove označavanje. Kod zaštite prognozirane transakcije, kumulativni dobitak ili gubitak od instrumenta zaštite od rizika, koji je bio priznat u sklopu ostale sveobuhvatne dobiti od perioda u kojem je zaštita bila djelotvorna (vidjeti tačku 95. (a)), ostaje odvojen u kapitalu do izvršenja prognozirane transakcije ili dok ne prestane da se očekuje njeno izvršenje. Kad dođe do te transakcije, primjenjuju se tačke 97., 98. ili 100. Ako se izvršenje transakcije više ne očekuje, kumulativni dobitak ili gubitak, koji je bio priznat direktno u sklopu ostale sveobuhvatne dobiti, reklasificira se u dobit ili gubitak kao reklasifikacijsko usklađenje.

Zaštita neto ulaganja od rizika

102. Zaštita neto ulaganja u inostrano poslovanje, uključujući i zaštitu monetarne stavke koje se priznaje kao dio neto ulaganja (vidjeti MRS 21), treba da se prizna na sličan način kao zaštita novčanih tokova:

- (a) dio dobitka ili gubitka od instrumenta zaštite koji je određen da predstavlja djelotvornu zaštitu (vidjeti tačku 88.) priznaje se u sklopu ostale sveobuhvatne dobiti; i
- (b) nedjelotvorni dio se priznaje u dobit ili gubitak.

Dobitak ili gubitak od instrumenta zaštite koji se odnosi na djelotvorni dio zaštite priznat u sklopu sveobuhvatne dobiti, se reklasificira iz kapitala u dobit ili gubitak kao reklasifikacijsko usklađenje

(vidjeti MRS 1., revidiran 2007.), u skladu s tačkama 48.–49. MRS-a 21 nakon otuđenja ili djelimičnog otuđenja inostranog poslovanja.

Privremena izuzeća od primjene određenih zahtjeva računovodstva zaštite od rizika

- 102.A Subjekt primjenjuje tačke 102.D–102.N i 108.G na sve odnose zaštite od rizika na koje direktno utiče reforma referentnih kamatnih stopa. Tačke se odnose isključivo na takve odnose zaštite od rizika. Reforma referentnih kamatnih stopa direktno utiče na odnos zaštite od rizika samo kada iz nje proizilazi neizvjesnost u vezi sa:
- (a) referentnom kamatnom stopom (bez obzira da li je utvrđena ugovorom ili ne) označenom kao zaštitna od rizika; i/ili
  - (b) vremenom ili iznosom novčanih tokova stavke zaštićene od rizika ili instrumenta zaštite od rizika zasnovanih na referentnoj kamatnoj stopi.
- 102.B Za potrebe primjene tačaka 102.D–102.N, pojam 'reforma referentne kamatne stope' se odnosi na reformu određene kamatne stope na nivou cijelog tržišta, uključujući njenu zamjenu alternativnom referentnom stopom kao što je ona koja proističe iz preporuka izvještaja „Reformisanje značajnijih referentnih kamatnih stopa“ Odbora za finansijsku stabilnost iz jula/srpnja 2014. godine.¹
- 102.C Tačke 102.D–102.N nude samo izuzeća od postupanja prema zahtjevima koji su uređeni tim tačkama. Subjekt je i dalje dužan primjenjivati sve druge zahtjeve računovodstva zaštite od rizika na odnose zaštite od rizika na koje se direktno odrazi reforma referentnih kamatnih stopa.

Zahtjev velike vjerovatnoće kod zaštite novčanih tokova od rizika

- 102.D Za potrebe primjene zahtjeva iz podtačke (c) tačke 88. da prognozirana transakcija mora biti veoma vjerovatna, subjekt će pretpostaviti da nije došlo do promjene referentne kamatne stope na kojoj se zasnivaju novčani tokovi zaštićeni od rizika (bez obzira da li su uređeni ugovorom ili ne) usljed reforme referentnih kamatnih stopa.

Reklasifikacija kumulativnog dobitka ili gubitka priznatog u ostaloj sveobuhvatnoj dobiti

- 102.E Kako bi, za potrebe primjene zahtjeva iz podtačke (c) tačke 101., utvrdio da li se prestalo očekivati izvršenje prognozirane transakcije, subjekt će pretpostaviti da nije došlo do promjene referentne kamatne stope na kojoj se zasnivaju novčani tokovi zaštićeni od rizika (bez obzira da li su utvrđeni ugovorom ili ne) usljed reforme referentnih kamatnih stopa.

Procjenjivanje djelotvornosti

- 102.F Za potrebe primjene zahtjeva iz podtačke (b) tačke 88. i podtačke (a) tačke UP105., subjekt će pretpostaviti da usljed reforme referentnih kamatnih stopa nije došlo do promjene referentne kamatne stope na kojoj se zasnivaju novčani tokovi zaštićeni od rizika i/ili rizik od kojega se pruža zaštita (bez obzira da li su utvrđeni ugovorom ili ne) niti referentne kamatne stope na kojoj se zasnivaju novčani tokovi instrumenta zaštite od rizika.
- 102.G Za potrebe primjene zahtjeva iz podtačke (e) tačke 88., subjekt ne mora prekinuti odnos zaštite od rizika jer stvarni rezultati zaštite na zadovoljavaju zahtjeve iz podtačke (b) tačke UP105. Da bi se izbjegla svaka sumnja, subjekt je dužan primijeniti ostale uslove iz tačke 88., uključujući prospektivnu procjenu iz podtačke (b) tačke 88., kako bi procijenio da li mora prekinuti odnos zaštite od rizika.

Označavanje finansijskih stavki kao stavki zaštićenih od rizika

- 102.H Osim kada se primjenjuje tačka 102.I, subjekt će na zaštitu od rizika referentnog dijela kamatnog rizika koji nije uređen ugovorom primjenjivati tačke 81. i UP99.F – da određeni dio bude zasebno prepoznatljiv – samo na početku odnosa zaštite od rizika.
- 102.I Kada subjekt, u skladu sa svojom dokumentacijom o zaštiti od rizika, često resetuje (odnosno prekida i ponovo uspostavlja) odnos zaštite zbog čestih promjena i instrumenata zaštite od rizika i stavki zaštićenih od rizika (tj. kada subjekt koristi dinamički postupak po kojem ni stavke zaštićene od rizika ni instrumenti zaštite

¹ Izvještaj „Reformisanje značajnijih referentnih kamatnih stopa“ može se preuzeti na: http://www.fsb.org/wp-content/uploads/r_140722.pdf.

od rizika koji se koriste za upravljanje tom izloženošću ne ostaju dugo isti), subjekt će primijeniti zahtjev iz tačkaka 81. i UP99.F – da označeni dio mora biti moguće zasebno prepoznati – samo onda kada na početku odredi stavku zaštite od rizika u taj odnos zaštite od rizika. Stavku zaštićenu od rizika koja je procijenjena u trenutku njenog određivanja u odnos zaštite od rizika, bez obzira da li kod prvobitne uspostave zaštite od rizika ili kasnije, ne treba ponovo procjenjivati kod svih naknadnih promjena određivanja u istom odnosu zaštite od rizika.

Prestanak primjene

- 102.J Subjekt će prospektivno prestati primjenjivati tačku 102.D na stavku zaštićenu od rizika od ranijeg od:
- (a) trenutka kada neizvjesnost proistekla iz reforme referentnih kamatnih stopa prestane u odnosu na tempiranje i iznos novčanih tokova stavke zaštićene od rizika koji su zasnovani na referentnoj kamatnoj stopi; i
  - (b) trenutka kada se prekine odnos zaštite od rizika u koji je određena stavka zaštićena od rizika.
- 102.K Subjekt će prospektivno prestati primjenjivati tačku 102.E od ranijeg od:
- (a) trenutka kada neizvjesnost proistekla iz reforme referentnih kamatnih stopa prestane u odnosu na tempiranje i iznos budućih novčanih tokova stavke zaštićene od rizika koji su zasnovani na referentnoj kamatnoj stopi; i
  - (b) trenutka kada se cijela kumulativna dobit ili gubitak priznati u ostaloj sveobuhvatnoj dobiti u odnosu na taj prekinuti odnos zaštite od rizika reklasifikuju u dobit ili gubitak.
- 102.L Subjekt će prospektivno prestati primjenjivati tačku 102.F:
- (a) na stavku zaštićenu od rizika, od trenutka kada neizvjesnost proistekla iz reforme referentnih kamatnih stopa prestane u odnosu na rizik od kojega se pruža zaštita ili na tempiranje i iznos novčanih tokova stavke zaštićene od rizika koji su zasnovani na referentnoj kamatnoj stopi; a
  - (b) na instrument zaštite od rizika, od trenutka kada neizvjesnost proistekla iz reforme referentnih kamatnih stopa prestane u odnosu na tempiranje i iznos novčanih tokova instrumenta zaštite od rizika koji su zasnovani na referentnoj kamatnoj stopi.
- Ako se odnos zaštite od rizika čiji dio su data stavka zaštićena od rizika i instrument zaštite od rizika prekine prije datuma uređenog podtačkom (a) tačke 102.L ili datuma iz podtačke (b) tačke 102.L, subjekt će prospektivno prestati primjenjivati tačku 102.F na taj odnos zaštite od rizika od datuma njegovog prekida.
- 102.M Subjekt će prospektivno prestati primjenjivati tačku 102.G na odnos zaštite od rizika od ranijeg od:
- (a) trenutka kada neizvjesnost proistekla iz reforme referentnih kamatnih stopa prestane u odnosu na rizik od kojega se pruža zaštita i tempiranje i iznos novčanih tokova stavke zaštićene od rizika i instrumenta zaštite od rizika koji su zasnovani na referentnoj kamatnoj stopi; i
  - (b) trenutka kada se prekine odnos zaštite od rizika na koji se primjenjuje dato izuzeće.
- 102.N Ako određuje grupu stavki kao jedinstvenu stavku zaštićenu od rizika ili kombinaciju finansijskih instrumenata kao jedan instrument zaštite od rizika, subjekt će prospektivno prestati primjenjivati tačke 102.D–102.G na pojedinačnu stavku ili finansijski instrument u skladu s tačkama 102.J, 102.K, 102.L ili 102.M, kako spada, kada neizvjesnost proistekla iz reforme referentnih kamatnih stopa prestane u odnosu na rizik od kojega se pruža zaštita i/ili tempiranje i iznos novčanih tokova te stavke ili finansijskog instrumenta koji su zasnovani na referentnoj kamatnoj stopi.
- 102.O Subjekt će prospektivno prestati primjenjivati tačke 102.H i 102.I od ranijeg od:
- (a) trenutka kada se izvrše one izmjene dijela rizika koji nije utvrđen ugovorom koje nalaže reforma referentnih kamatnih stopa u skladu s tačkom 102.P; ili
  - (b) trenutka kada se prekine odnos zaštite od rizika u koji je određen dio rizika koji nije utvrđen ugovorom.

Dodatna privremena izuzeća proistekla iz reforme referentnih kamatnih stopa

Računovodstvo zaštite od rizika

- 102.P Kada i kako se zahtjevi iz tačkaka 102.D–102.I budu prestajali odnositi na neki odnos zaštite od rizika (vidjeti tačke 102.J–102.O), subjekt će izmijeniti način na koji je u ranijoj dokumentaciji službeno određivao taj odnos kako bi uvažio izmjene koje nalaže reforma referentnih kamatnih stopa, tj. izmjene u skladu sa

zahtjevima iz tačaka 5.4.6. - 5.4.8 MSFI-ja 9. U tom smislu, određivanje zaštite od rizika će biti promijenjeno samo u mjeri u kojoj je to potrebno da bi se izvršila jedna ili više sljedećih izmjena:

- (a) odredila alternativna referentna stopa (bez obzira na to da li je utvrđena ugovorom ili ne) kao zaštita od rizika;
  - (b) izmijenio opis zaštićene stavke, uključujući opis određenog dijela novčanih tokova, odnosno fer vrijednosti koji su predmet zaštite od rizika;
  - (c) izmijenio opis instrumenta zaštite od rizika;
  - (d) izmijenio opis načina na koji će subjekt ocjenjivati djelotvornost zaštite od rizika;
- 102.Q Subjekt će primijeniti i zahtjeve iz podtačke (c) tačke 102.P ako su zadovoljena sljedeća tri uslova:
- (a) subjekt vrši izmjenu koju nalaže reforma referentnih kamatnih stopa služeći se pristupom koji ne podrazumijeva promjenu osnove za utvrđivanje ugovornih novčanih tokova instrumenta zaštite od rizika (kako je opisano tačkom 5.4.6. MSFI-ja 9);
  - (b) ne prestaje se priznavati izvorni instrument zaštite od rizika; i
  - (c) odabrani pristup je ekonomski jednak promjeni osnove za utvrđivanje ugovornih novčanih tokova izvornog instrumenta zaštite od rizika (kako je opisano tačkama 5.4.7. i 5.4.8. MSFI-ja 9).
- 102.R Zahtjevi iz tačaka 102.D–102.I mogu prestati važiti u različitim terminima. U skladu s tim, od subjekta se može tražiti da, primjenjujući tačku 102.P, službena određivanja svojih odnosa zaštite od rizika mijenja u različitim terminima ili da službeno određivanje nekog odnosa zaštite od rizika promijeni više puta. Onda i samo onda kada se izvrši takva izmjena određivanja zaštite od rizika, subjekt primjenjuje tačke 102.V–102.Z2, kako spada. Subjekt je dužan primijeniti i tačku 89. (kod zaštite fer vrijednosti), odnosno tačku 96. (kod zaštite novčanog toka) kako bi prikazao sve promjene fer vrijednosti stavke zaštićene od rizika ili instrumenta zaštite od rizika.
- 102.S Subjekt izmjene odnosa zaštite koje nalaže tačka 102.P mora izvršiti prije kraja obračunskog perioda u kojem su rizik od kojega se pruža zaštita, stavka zaštićena od rizika ili instrument zaštite od rizika izmijenjeni usljed reforme referentnih kamatnih stopa. Da bi se izbjegla svaka sumnja, takve promjene službenog određivanja odnosa zaštite od rizika ne predstavljaju prekid tog niti određivanje novog odnosa zaštite od rizika.
- 102.T U slučajevima kada se pored izmjena koje nalaže reforma referentnih kamatnih stopa izvrše i druge izmjene na finansijskoj imovini ili finansijskoj obavezi koje su određene u odnos zaštite od rizika (na način opisan tačkama 5.4.6. - 5.4.8. MSFI-ja 9) ili na određivanju odnosa zaštite od rizika (u skladu sa zahtjevima iz tačke 102.P), subjekt prvo primjenjuje relevantne zahtjeve ovog Standarda kako bi utvrdio da li te dodatne izmjene vode prestanku primjene računovodstva zaštite od rizika. Ukoliko dodatne izmjene ne vode prestanku primjene računovodstva zaštite od rizika, subjekt će izmijeniti službeno određivanje odnosa zaštite od rizika na način propisan tačkom 102.P.
- 102.U Tačke 102.V–102.Z3 nude samo izuzeća od postupanja prema zahtjevima koji su uređeni tim tačkama. Subjekt je i dalje dužan na odnose zaštite od rizika na koje se direktno odrazi reforma referentnih kamatnih stopa primjenjivati sve druge zahtjeve računovodstva zaštite od rizika iz ovog Standarda, uključujući uslove za računovodstvo zaštite iz tačke 88.

Retroaktivna procjena djelotvornosti

Retroaktivna procjena djelotvornosti

- 102.V Samo i isključivo za potrebe retroaktivne procjene djelotvornosti odnosa zaštite od rizika na kumulativnim osnovama primjenom podtačke (e) tačke 88., subjekt ima pravo podesiti kumulativne promjene fer vrijednosti stavke zaštićene od rizika i instrumenta zaštite od rizika da budu jednake nuli kada prestaje primjenjivati tačku 102.G. u skladu sa zahtjevima iz tačke 102.M. On tu odluku donosi zasebno za svaki odnos zaštite od rizika (tj. na osnovama pojedinačnih odnosa zaštite od rizika).

Zaštita novčanog toka od rizika

- 102.W Za potrebe primjene tačke 97., u trenutku kada subjekt izmijeni opis stavke zaštićene od rizika u skladu s podtačkom (b) tačke 102.P, smatra se da se kumulativna dobit ili gubitak u ostaloj sveobuhvatnoj dobiti zasnova na alternativnoj referentnoj stopi po kojoj se utvrđuju zaštite budućih novčanih tokova od rizika.
- 102.X Kod prekinutih odnosa zaštite od rizika, kada usljed reforme referentnih kamatnih stopa dođe do promjene referentne kamatne stope po kojoj su utvrđivane zaštite budućih novčanih tokova od rizika, u svrhu primjene podtačke (c) tačke 101. kako bi se utvrdilo da li se očekuje da nastanu budućí novčani tokovi zaštićeni od

rizika, smatra se da se iznos koji je akumuliran u ostalu sveobuhvatnu dobit za taj odnos zaštite od rizika zasniva na alternativnoj referentnoj stopi po kojoj će biti utvrđivane zaštite budućih novčanih tokova od rizika.

Grupe stavki

- 102.Y Kada subjekt odredbe tačke 102.P primjenjuje na grupe stavki koje su određene kao zaštićene u zaštitu fer vrijednosti ili zaštitu novčanog toka, dužan je te zaštićene stavke razvrstati po podgrupama na osnovu referentne stope koja je predmet zaštite i odrediti tu stopu kao zaštitu od rizika za svaku od podgrupa. Na primjer, u odnosima zaštite od rizika u kojima je grupa stavki zaštićena od promjene referentne kamatne stope usljed reforme referentnih kamatnih stopa, zaštićene novčane tokove ili fer vrijednost nekih stavki iz grupe je moguće izmijeniti pozivajući se na alternativnu referentnu stopu prije nego se izmijene ostale stavke iz te grupe. U navedenom slučaju, primjenjujući tačku 102.P, subjekt bi odredio alternativnu referentnu stopu kao rizik od kojega se pruža zaštita za relevantnu podgrupu stavki zaštićenih od rizika. Pri tome bi nastavio određivati važeću referentnu kamatnu stopu kao rizik od kojega se pruža zaštita za ostale podgrupe stavki zaštićenih od rizika sve dok se ne izvrši izmjena zaštite novčanih tokova ili fer vrijednosti tih stavki od rizika pozivanjem na alternativnu referentnu stopu ili dok te stavke ne isteknu i budu zamijenjene stavkama zaštićenim od rizika koje se pozivaju na alternativnu referentnu stopu.
- 102.Z Subjekt je dužan zasebno procijeniti da li svaka podgrupa zadovoljava uslove iz tačaka 78. i 83. da se smatra stavkom zaštićenom od rizika. Za one podgrupe koje ne zadovolje uslove iz tačaka 78. i 83., subjekt će prospektivno prestajati primjenjivati računovodstvo zaštite od rizika na cjelokupni odnos zaštite od rizika. Subjekt je dužan primjenjivati i zahtjeve iz tačaka 89. ili 96. kako bi prikazao nedjelotvornost u vezi s cjelokupnim odnosom zaštite od rizika.

Određivanje finansijskih stavki kao stavki zaštićenih od rizika

- 102.Z1 Za alternativnu referentnu stopu određenu kao dio rizika koji nije utvrđen ugovorom a koju nije moguće zasebno prepoznati (vidjeti tačke 81. i UP99.F.) se smatra da je zadovoljila taj uslov na dan njenog određivanja ako i samo ako subjekt razumno očekuje da će je biti moguće zasebno prepoznati u roku 24 mjeseca. Rok od 24 mjeseca se dodjeljuje za svaku pojedinačnu alternativnu referentnu stopu i traje od datuma kada je subjekt po prvi put odredi kao dio rizika koji nije utvrđen ugovorom (tj. za svaku stopu postoji zaseban rok od 24 mjeseca).
- 102.Z2 U slučaju da subjekt naknadno prestane razumno očekivati da će alternativnu referentnu stopu biti moguće zasebno prepoznati u roku 24 mjeseca od datuma kada je prvi put određena kao dio rizika koji nije utvrđen ugovorom, on će prestati primjenjivati zahtjev iz tačke 102.Z1. na tu alternativnu referentnu stopu i prospektivno prestati primjenjivati računovodstvo zaštite od rizika od dana kada donese procjenu drugačiju od izvorne na sve odnose zaštite od rizika u kojima je ta alternativna referentna stopa određena kao dio rizika koji nije utvrđen ugovorom.
- 102.Z3 Pored odnosa zaštite iz tačke 102.P., subjekt će zahtjeve iz tačaka 102.Z1 i 102.Z2 primjenjivati i na nove odnose zaštite od rizika u kojima je neka alternativna referentna stopa određena kao dio rizika koji nije utvrđen ugovorom (vidjeti tačke 81. i UP99.F.) onda kada, usljed reforme referentnih kamatnih stopa, taj dio rizika nije moguće zasebno prepoznati na dan kada se odredi.

Datum stupanja na snagu i prijelazni period

103. Subjekt je dužan primjenjivati ovaj Standard (uključujući i izmjene i dopune objavljene u martu/ožujku 2004.) na godišnje periode koji počinju na dan ili nakon 1. januara/siječnja 2005. godine. Dopuštena je ranija primjena. Subjekt nije dužan primjenjivati ovaj Standard (uključujući i izmjene i dopune objavljene u martu/ožujku 2004.) na godišnje periode koji počinju prije 1. januara/siječnja 2005. godine osim ako također primjenjuje i MRS 32 (objavljen u decembru/prosincu 2003. godine). Ako neki subjekt započne s primjenom ovog Standarda za period koji počinje prije 1. januara/siječnja 2005. godine, dužan je tu činjenicu objaviti.
- 103.A [Brisano.]
- 103.B [Brisano.]
- 103.C MRS-om 1 (revidiranim 2007.) izmijenjena je i dopunjena terminologija koja se koristi u svim MSFI-jevima. Pored toga, njime su izmijenjene i dopunjene tačke 95. (a), 97., 98., 100., 102., 108. i UP99.B. Subjekt je dužan primijeniti ove izmjene i dopune za godišnje periode koji započinju na dan ili nakon 1. januara/siječnja 2009. godine. Ako subjekt primijeni MRS 1 (revidiran 2007.) na neki raniji period, dužan je na taj period primijeniti i ove izmjene i dopune.
- 103.D [Brisano.]

- 103.E MRS-om 27 (izmijenjenim 2008.) izmijenjena je i dopunjena tačka 102. Subjekt je dužan primijeniti ove izmjene i dopune za godišnje periode koji počinju na dan ili nakon 1. jula/srpnja 2009. godine. Ako primijeni MRS 27 (izmijenjen 2008.) na neki raniji period, dužan je na taj period primijeniti i ove izmjene i dopune.
- 103.F [Brisano.]
- 103.G Subjekt je dužan primjenjivati tačke UP99.BA, UP99.E, UP99.F, UP110.A i UP110.B retroaktivno na godišnje periode koji počinju na dan ili nakon 1. jula/srpnja 2009. godine, u skladu s MRS-om 8 *Računovodstvene politike, promjene računovodstvenih procjena i greške*. Dopuštena je ranija primjena. Ako subjekt primijeni odredbe koje se odnose na *stavke zaštićene od rizika koje zadovoljavaju uslove* (izmjene MRS-a 39) na periode koji počinju prije 1. jula/srpnja 2009. godine, dužan je tu činjenicu objaviti.
- 103.H–103.J [Brisano.]
- 103.K Dokumentom „*Unapređenja MSFI-jeva*“ objavljenim u aprilu/travnju 2009. godine, izmijenjene su i dopunjene tačke 2. (g), 97. i 100. Subjekt je dužan prospektivno primjenjivati izmjene i dopune tih tačaka na sve ugovore koji nisu istekli u godišnjim periodima koji počinju na dan ili nakon 1. januara/siječnja 2010. godine. Dopuštena je ranija primjena. Ako subjekt primjenjuje ove izmjene i dopune na ranije periode dužan je objaviti tu činjenicu.
- 103.L–103.P [Brisano.]
- 103.Q Objavljivanjem MSFI-ja 13, u maju/svibnju 2011. godine, izmijenjene su i dopunjene tačke 9., 13., 28., 47., 88., UP46., UP52., UP64., UP76., UP76.A, UP80., UP81. i UP96., dodata tačka 43.A i brisane tačke 48. - 49., UP69.–UP75., UP77.–UP79. i UP82. Subjekt je dužan primjenjivati ove izmjene i dopune kad primjenjuje MSFI 13.
- 103.R Dokumentom „*Investicijski subjekti*“ (izmjene i dopune MSFI-ja 10, MSFI-ja 12 i MRS-a 27), izdatim u oktobru/listopadu 2012. godine, izvršene su izmjene i dopune tačaka 2. i 80. Subjekt je dužan primjenjivati ove izmjene i dopune na godišnje periode koji počinju na dan ili nakon 1. januara/siječnja 2014. godine. Dopuštena je ranija primjena „*Investicijskih subjekata*“. Ako subjekt primjenjuje ove izmjene i dopune na ranije periode, dužan je istovremeno primjenjivati i sve izmjene i dopune iz „*Investicijskih subjekata*“.
- 103.S [Brisano.]
- 103.T Objavljivanjem MSFI-ja 15 *Prihodi od ugovora s kupcima* u maju/svibnju 2014. godine izvršene su izmjene i dopune tačaka 2., 9., 43., 47., 55., UP2., UP4. i UP48., te uvedene tačke 2.A, 44.A, 55.A i UP8.A–UP8.C. Subjekt je dužan primjenjivati ove izmjene i dopune kad primjenjuje MSFI 15.
- 103.U Objavljivanjem MSFI-ja 9 u julu/srpnju 2014. godine izvršene su izmjene i dopune tačaka 2., 8., 9., 71., 88.–90., 96., UP95., UP114., UP118. i naslova ispred tačke UP133. te brisane tačke 1., 4.–7., 10.–70., 79., 103.B, 103.D, 103.F, 103.H–103.J, 103.L–103.P, 103.S, 105.–107.A, 108.E–108.F, UP1.–UP93. i UP96. Subjekt je dužan primjenjivati ove izmjene i dopune kad primjenjuje MSFI 9.
- 103.V [Ova tačka je dodata za subjekte koji nisu usvojili MSFI 9.]
104. Ovaj Standard treba da se primjenjuje retroaktivno, osim u slučajevima navedenim u tački 108. Početno stanje zadržanih zarada za najraniji prethodni prezentirani period i svi ostali uporedni iznosi se trebaju uskladiti kao da se ovaj Standard oduvijek primjenjivao, osim u slučaju da je prepravljavanje informacija neizvodivo. Ako je prepravljavanje informacija neizvodivo, subjekt je dužan objaviti tu činjenicu i navesti obim do kojeg su informacije prepravljene.
- 105.–107.A [Brisano.]
108. Subjekt ne smije usklađivati knjigovodstveni iznos nefinansijske imovine i nefinansijskih obaveza da bi isključio dobit i gubitke povezane sa zaštitom novčanih tokova koji su bili uključeni u knjigovodstvenu vrijednost prije početka finansijske godine u kojoj se ovaj Standard prvi put primijenio. Na početku finansijskog perioda u kojem se ovaj Standard prvi put primijenio, svi iznosi priznati izvan dobiti ili gubitka (u sklopu ostale sveobuhvatne dobiti ili direktno u kapitalu) za zaštitu čvrste ugovorne obaveze koja se u skladu s ovim Standardom obračunava kao zaštita fer vrijednosti, reklasificiraju se kao imovina ili obaveza, osim zaštite od valutnog rizika koja se nastavlja tretirati kao zaštita novčanog toka od rizika.
- 108.A Subjekt je dužan primjenjivati posljednju rečenicu tačke 80. i tačke UP99.A i UP99.B na godišnje periode koji počinju na dan ili nakon 1. januara/siječnja 2006. godine. Podstiče se ranija primjena. Ako je subjekt kao stavku zaštićenu od rizika označio vanjsku prognoziranu transakciju koja:
- je izražena u funkcionalnoj valuti subjekta koji vrši transakciju;
  - uzrokuje izloženost koja će imati utjecaj na konsolidiranu dobit ili gubitak (tj. izražena je u valuti koja nije valuta prezentacije grupe); i
  - bi ispunila uslove za računovodstvo zaštite od rizika da nije izražena u funkcionalnoj valuti subjekta koji vrši transakciju,

- on može primjenjivati računovodstvo zaštite od rizika u konsolidiranim finansijskim izvještajima u periodu(-ima) prije datuma primjene posljednje rečenice tačke 80. i tačaka UP99.A i UP99.B.
- 108.B Subjekt ne mora primjenjivati tačku UP99.B na uporedne informacije koje se odnose na periode prije datuma primjene posljednje rečenice tačke 80. i tačke UP99.A.
- 108.C Dokumentom „Unapređenj MSFI-jeva“, objavljenim u maju/svibnju 2008. godine, izvršene su izmjene i dopune tačaka 73. i UP8 a „Unapređenjima MSFI-jeva“ iz aprila/travnja 2009. godine je izmijenjena i dopunjena tačka 80. Subjekt je dužan primjenjivati ove izmjene i dopune na godišnje periode koji počinju na dan ili nakon 1. januara/siječnja 2009. godine. Dopuštena je i njihova ranija primjena. Ako subjekt primjenjuje ove izmjene i dopune na neki raniji period, dužan je objaviti tu činjenicu.
- 108.D Dokumentom „Obnavljanje derivata i nastavljanje primjene računovodstva zaštite“ (izmjene i dopune MRS-a 39), objavljenim u junu/lipnju 2013. godine, izmijenjene su i dopunjene tačke 91. i 101. i dodata tačka UP113.A. Subjekt je dužan primjenjivati te tačke na godišnje periode koji počinju na dan ili nakon 1. januara/siječnja 2014. godine. Treba ih primjenjivati retroaktivno, u skladu s MRS-om 8 *Računovodstvene politike, promjene računovodstvenih procjena i greške*. Dopuštena je ranije primjena. Ako subjekt primjenjuje ove izmjene i dopune na neki raniji period, dužan je objaviti tu činjenicu.
- 108.E–108.F [Brisano.]
- 108.G Dokumentom „Reforma referentnih kamatnih stopa“, koji je izdat u septembru/rujnu 2019. i kojim su izvršene izmjene i dopune MSFI-ja 9, MRS-a 39 i MSFI-ja 7, uvedene su tačke 102.A–102.N. Subjekt je dužan primjenjivati ove izmjene i dopune na godišnje periode koji počinju na dan ili nakon 1. januara/siječnja 2020. godine. Dopuštena je i njihova ranija primjena. Ako ih primjenjuje na neki raniji period, subjekt je dužan objaviti tu činjenicu. Subjekt je dužan retroaktivno primjenjivati te izmjene i dopune na odnose zaštite od rizika koji su postojali na početku obračunskog perioda u kojem je prvi put primijenio te izmjene i dopune ili koji su određeni nakon toga, kao i na dobit ili gubitak priznat u ostalu sveobuhvatnu dobit koji su postojali na početku obračunskog perioda u kojem je subjekt prvi put primijenio izmjene i dopune.
- 108.H Dokumentom „Reforma referentnih kamatnih stopa – faza 2.“, koji je izdat u augustu/kolovožu 2019. i kojim su izvršene izmjene i dopune MSFI-ja 9, MRS-a 39, MSFI-ja 7, MSFI-ja 4 i MSFI-ja 16, uvedene su tačke 102.O–102.Z3 te izvršene izmjene i dopune tačke 102.M. Subjekt je dužan primjenjivati ove izmjene i dopune na godišnje periode koji počinju na dan ili nakon 1. januara/siječnja 2021. godine. Dopuštena je i njihova ranija primjena. Ako subjekt primjenjuje ove izmjene i dopune na neki raniji period, dužan je objaviti tu činjenicu. Subjekt će te izmjene i dopune primjenjivati retroaktivno u skladu s MRS-om 8, osim kada je drugačije uređeno tačkama 108.I–108.K.
- 108.I Subjekt novi odnos zaštite smije odrediti (na primjer, na način propisan tačkom 102.Z3) samo prospektivno (dakle, nije mu dopušteno određivati nove odnose zaštite u prethodne periode), ali ponovo prikazuje prekinuti odnos zaštite onda i samo onda kada su zadovoljeni sljedeći uvjeti:
- subjekt je odnos zaštite prekinuo isključivo zbog izmjena koje je naložila reforma referentnih kamatnih stopa i ne bi ga bio dužan prekinuti da su ove izmjene i dopune važile u tom trenutku; i
  - na početku obračunskog perioda u kom subjekt prvi put primijeni ove izmjene i dopune (u kojem pada datum početka primjene ovih izmjena i dopuna), dati prekinuti odnos zaštite zadovoljava uslove za računovodstvo zaštite od rizika (nakon što su uzete u obzir ove izmjene i dopune).
- 108.J Kada, primjenjujući tačku 108.I, ponovo prikaže prekinuti odnos zaštite, subjekt svako pozivanje tačaka 102.Z1 i 102.Z2 na datum kada je alternativna referentna stopa po prvi put određena kao dio rizika koji nije utvrđen ugovorom tumači kao pozivanje na datum početka primjene ovih izmjena i dopuna (dakle, rok od 24 mjeseca za tu alternativnu referentnu stopu određenu kao dio rizika koji nije utvrđen ugovorom počinje od datuma početka primjene ovih izmjena i dopuna).
- 108.K Subjekt ne prepravljajući prethodne periode da bi uvažio primjenu ovih izmjena i dopuna. Prethodne periode mu je dopušteno prepraviti onda i samo onda kada je to moguće bez retroaktivnog sagledavanja. Subjekt koji ne prepravi prethodne periode dužan je priznati svaku razliku između prethodne knjigovodstvene vrijednosti i knjigovodstvene vrijednosti na početku godišnjeg obračunskog perioda u kojem pada datum početka primjene ovih izmjena i dopuna u početnu zadržanu zaradu (ili drugu komponentu kapitala, kako spada) za godišnji obračunski period koji uključuje datum početka primjene ovih izmjena i dopuna.

Povlačenje drugih objava

---

109. Ovaj Standard zamjenjuje MRS 39 *Finansijski instrumenti: priznavanje i mjerenje* revidiran u oktobru/listopadu 2000. godine.
110. Ovaj Standard i Uputstvo za primjenu zamjenjuju Uputstvo za primjenu koje je objavio Odbor za izradu uputstava za primjenu MRS-a 39, koji je osnovao nekadašnji IASC.

Dodatak A

Uputstvo za primjenu

Ovaj Dodatak je sastavni dio Standarda.

UP1.–UP93. [Brisani.]

Zaštita od rizika (tačke 71.–102.)

Instrumenti zaštite od rizika (tačke 72.–77.)

Instrumenti koji zadovoljavaju uslove (tačke 72. i 73.)

- UP94. Potencijalni gubitak od opcije koju subjekt izdaje bi mogao biti znatno veći od potencijalnog dobitka u vrijednosti povezane stavke zaštićene od rizika. Drugim riječima, izdata opcija nije djelotvorna u smanjivanju izloženosti zaštićene stavke dobiti ili gubitku. Ona, dakle, ne zadovoljava uslove da bude instrument zaštite od rizika osim ako nije označena kao prijeboj kupljene opcije, uključujući i onu koja je ugrađena u drugi finansijski instrument (na primjer izdata kupovna opcija upotrebljena za zaštitu od rizika opozive obaveze). Nasuprot tome, potencijalni dobiti kupljene opcije su jednaki ili veći od gubitaka i, prema tome, ona ima potencijal da smanji izloženost dobiti ili gubicima zbog promjena fer vrijednosti ili novčanih tokova. U skladu s tim, ona može zadovoljavati uslove da bude instrument zaštite od rizika.
- UP95. Finansijska imovina koja se iskazuje po amortiziranom trošku može se označiti kao instrument zaštite od rizika u zaštiti od valutnog rizika.
- UP96. [Brisano.]
- UP97. Vlastiti vlasnički instrumenti subjekta nisu finansijska imovina ili finansijske obaveze subjekta i zato se ne mogu označiti kao instrumenti zaštite od rizika.

Stavke zaštićene od rizika (tačke 78.–84.)

Stavke koje zadovoljavaju uslove (tačke 78.–80.)

- UP98. Čvrsta obaveza za stjecanje poslovanja u poslovnoj kombinaciji ne može biti stavka zaštićena od rizika, osim za valutni rizik, zato što druge rizike od kojih se pruža zaštita nije moguće posebno odrediti ili izmjeriti. Ti drugi rizici su opći poslovni rizici.
- UP99. Ulaganje po metodu udjela ne može biti stavka zaštićena od rizika u zaštiti fer vrijednosti od rizika zato što metoda udjela u dobit ili gubitak priznaje udio ulagača u dobiti ili gubitku pridruženog subjekta, a ne promjene fer vrijednosti ulaganja. Iz sličnog razloga, ulaganja u konsolidirani zavisni subjekt ne mogu biti zaštićena stavka u zaštiti fer vrijednosti od rizika zato što se konsolidacijom u dobit ili gubitak priznaje dobit ili gubitak zavisnog subjekta, a ne promjene fer vrijednosti ulaganja. Situacija je drugačija kada je riječ o zaštiti neto ulaganja u inostrano poslovanje jer se tu radi o zaštiti od izloženosti valutnom riziku a ne o zaštiti fer vrijednosti promjene vrijednosti ulaganja.
- UP99.A U tački 80. se navodi da u konsolidiranim finansijskim izvještajima valutni rizik vrlo vjerovatne prognozirane transakcije unutar grupe može zadovoljiti definiciju stavke zaštićene od rizika u zaštiti novčanog toka od rizika, pod uslovom da je transakcija izražena u valuti koja nije funkcionalna valuta subjekta koji vrši tu transakciju i da će valutni rizik utjecati na konsolidiranu dobit ili gubitak. U tu svrhu, subjekt može biti matično društvo, zavisno društvo, pridruženo društvo, zajednički poduhvat ili podružnica. Ako valutni rizik prognozirane transakcije unutar grupe ne utječe na konsolidiranu dobit ili gubitak, ta transakcija unutar grupe ne može biti stavka zaštićena od rizika. Ovo je obično slučaj kod isplata tantijema, kamata ili naknada za upravljanje među članovima iste grupe, osim u slučaju da postoji povezana vanjska transakcija. Međutim, kada valutni rizik prognozirane transakcije unutar grupe utječe na konsolidiranu dobit ili gubitak, ta transakcija unutar grupe može biti stavka zaštićena od rizika. Primjer su prognozirane prodaje ili kupovine zaliha između članova iste grupe ako će se te zalihe dalje prodati nekoj strani izvan grupe. Slično tome, prognozirana prodaja unutar grupe postrojenja i opreme, koje prodaje subjekt iz grupe koji ih je proizveo subjektu iz grupe koji će koristiti ta postrojenja i opremu u svom poslovanju, može utjecati na konsolidiranu dobit ili gubitak. Do toga može doći, na primjer, zašto što će subjekt koji ih kupuje amortizirati ta postrojenja i opremu, a iznos koji je početno priznat za njih se može promijeniti ako se prognozirana transakcija unutar grupe izrazi u valuti koja nije funkcionalna valuta subjekta koji kupuje.
- UP99.B Ako zaštita prognozirane transakcije unutar grupe zadovoljava uslove računovodstva zaštite od rizika, svaki dobitak ili gubitak koji je priznat u ostalu sveobuhvatnu dobit u skladu s podtačkom (a) tačke 95. će se

reklasificirati iz kapitala u dobit ili gubitak kao reklasifikacijsko usklađenje u istom periodu ili periodima tokom kojih valutni rizik zaštićene transakcije utječe na konsolidiranu dobit ili gubitak.

UP99.BA Subjekt može označiti sve promjene novčanih tokova ili fer vrijednosti stavke zaštićene od rizika u odnosu zaštite od rizika. Subjekt također može označiti samo one promjene novčanih tokova ili fer vrijednosti stavke zaštićene od rizika koje su iznad ili ispod određene cijene ili neke druge varijable (jednostrani rizik). Unutrašnja vrijednost kupljene opcije instrumenta zaštite od rizika (pod pretpostavkom da ima iste glavne uslove kao i označeni rizik), ali ne i njena vremenska vrijednost, odražava jednostrani rizik stavke zaštićene od rizika. Na primjer, subjekt može označiti promjenjivost ishoda budućih novčanih tokova koja proizilazi iz povećanja cijena prognozirane kupovine robe. U takvoj situaciji, označuju se samo oni gubici novčanih tokova koji proizilaze iz povećanja cijene iznad utvrđenog nivoa. Rizik od kojega se pruža zaštita ne uključuje vremensku vrijednost kupljene opcije zato što vremenska vrijednost nije komponenta prognozirane transakcije koja utječe na dobit ili gubitak (tačka 86. (b)).

Označavanje finansijskih stavki kao stavki zaštićenih od rizika (tačke 81. i 81.A)

UP99.C Ako se dio novčanih tokova finansijske imovine ili finansijske obaveze označi kao stavka zaštićena od rizika, taj označeni dio mora biti manji od ukupnih novčanih tokova te imovine ili obaveze. Na primjer, u slučaju obaveze čija je efektivna kamatna stopa ispod LIBOR-a, subjekt ne može označiti (a) dio obaveze koji je jednak iznosu glavnice uvećan za kamatu po LIBOR-u i (b) negativni preostali dio. Međutim, subjekt može označiti sve novčane tokove čitave finansijske imovine ili finansijske obaveze kao stavku zaštićenu od rizika i zaštititi ih samo od jednog konkretnog rizika (npr. samo od promjena koje se mogu pripisati promjenama LIBOR-a). Na primjer, u slučaju finansijske obaveze čija efektivna kamatna stopa je 100 baznih poena ispod LIBOR-a, subjekt može kao stavku zaštićenu od rizika označiti čitavu obavezu (npr. glavicu uvećanu za kamatu po LIBOR-u i umanjenu za 100 baznih poena) i zaštititi promjenu fer vrijednosti ili novčanih tokova čitave te obaveze koja se može pripisati promjenama LIBOR-a. Subjekt također može odabrati omjer zaštite od rizika koji nije jedan prema jedan da poboljša djelotvornost zaštite na način opisan u tački UP100.

UP99.D Osim toga, ako se finansijski instrument s fiksnom stopom zaštiti od rizika nakon njegovog nastanka, a kamatne stope su se u međuvremenu promijenile, subjekt može označiti dio jednak referentnoj stopi koji je viši od ugovorne stope plaćene za tu stavku. Subjekt to može uraditi pod uslovom da je referentna stopa niža od efektivne kamatne stope obračunate pod pretpostavkom da je subjekt instrument kupio na datum na koji prvi put označuje stavku zaštićenu od rizika. Na primjer, pretpostavimo da subjekt izda finansijsku imovinu s fiksnom stopom od 100 novčanih jedinica (NJ) koja ima efektivnu kamatnu stopu od šest posto u vrijeme kad je LIBOR četiri posto. On uvodi zaštitu te imovine nešto kasnije, kada LIBOR poraste na osam posto a fer vrijednost imovine padne na 90 NJ. Subjekt računa da, ako je kupio imovinu na datum na koji je prvi put označio kao stavku zaštićenu od rizika za njenu tadašnju fer vrijednost od 90 NJ, efektivni prinos bi bio 9,5 posto. S obzirom na to da je LIBOR manji od efektivnog prinosa, subjekt može označiti dio LIBOR-a od osam posto koji se jednim dijelom sastoji od ugovornih novčanih tokova od kamate a drugim dijelom od razlike između sadašnje fer vrijednosti (tj. 90 NJ) i iznosa koji se treba platiti po dospijeću (tj. 100 NJ).

UP99.E Tačka 81. dopušta da subjekt označi i druge elemente pored ukupne promjene fer vrijednosti ili promjenjivosti novčanih tokova finansijskog instrumenta. Na primjer:

- (a) svi novčani tokovi finansijskog instrumenta se mogu označiti za zaštitu od promjena novčanih tokova ili fer vrijednosti koje se mogu pripisati nekim (ali ne i svim) rizicima; ili
- (b) neki (ali ne i svi) novčani tokovi finansijskog instrumenta se mogu označiti za zaštitu od promjena novčanih tokova ili fer vrijednosti koje se mogu pripisati svim ili samo nekim rizicima (tj. 'dio' novčanih tokova finansijskog instrumenta se može označiti za zaštitu od promjena koje se mogu pripisati svim ili samo nekim rizicima).

UP99.F Da bi bili zadovoljili uslove za računovodstvo zaštite od rizika, označeni rizici i dijelovi označeni za zaštitu moraju biti zasebno prepoznatljive komponente finansijskog instrumenta, a promjene novčanih tokova ili fer vrijednosti čitavog finansijskog instrumenta koje proizilaze iz promjena označenih rizika i dijelova označenih za zaštitu moraju biti pouzdano mjerljivi. Na primjer:

- (a) za finansijski instrument s fiksnom stopom koji je zaštićen od promjena fer vrijednosti povezanih s promjenama nerizične ili referentne kamatne stope, nerizična ili referentna kamatna stopa se obično smatra komponentom finansijskog instrumenta koja se može i zasebno prepoznati i pouzdano mjeriti;
- (b) inflacija se ne može zasebno prepoznati i pouzdano mjeriti, i ne može se označiti kao rizik ili dio finansijskog instrumenta osim ako ne ispuni zahtjeve iz podtačke (c);
- (c) ugovorno utvrđen dio inflacije novčanih tokova po priznatoj obveznici vezanoj za inflaciju (pod pretpostavkom da ne postoji zahtjev da se ugrađeni derivat obračunava odvojeno) se može zasebno prepoznati i pouzdano mjeriti sve dok taj dio inflacije ne utječe na ostale novčane tokove instrumenta.

Označavanje nefinansijskih stavki kao stavki zaštićenih od rizika (tačka 82.)

- UP100. Promjene cijene nekog sastojka ili komponente nefinansijske imovine ili nefinansijske obaveze obično nemaju predvidljiv, posebno mjerljiv efekt na cijenu stavke koji se može uporediti sa efektom, recimo, promjene tržišnih kamatnih stopa na cijenu obveznice. Prema tome, nefinansijska imovina ili nefinansijska obaveza je stavka zaštićena od rizika samo u cijelosti ili od valutnog rizika. Ako postoji razlika između uslova instrumenta zaštite od rizika i stavke zaštićene od rizika (kao što je zaštita prognoziranane kupovine brazilske kafe korištenjem terminskog ugovora za kupovinu kolumbijske kafe po inače sličnim uslovima), odnos zaštite od rizika ipak može zadovoljiti uslove da se smatra odnosom zaštite od rizika pod uslovom da zadovoljava i zahtjeve iz tačke 88., uključujući i to da se očekuje da zaštita od rizika bude vrlo djelotvorna. U tu svrhu, iznos instrumenta zaštite od rizika može biti viši ili niži od iznosa stavke zaštićene od rizika ako to poboljšava djelotvornost odnosa zaštite od rizika. Na primjer, može se izvršiti analiza regresije da bi se uspostavio statistički odnos između stavke zaštićene od rizika (npr. transakcija s brazilskom kafom) i instrumenta zaštite od rizika (npr. transakcija s kolumbijskom kafom). Ako postoji validan statistički odnos između ove dvije varijable (tj. između jediničnih cijena brazilske i kolumbijske kafe), nagib regresijske linije se može koristiti za utvrđivanje omjera zaštite od rizika koji će maksimalno povećati očekivanu djelotvornost. Na primjer, ako je nagib regresijske linije 1,02, omjer zaštite od rizika koji se zasniva na 0,98 količine stavki zaštićenih od rizika prema 1,00 količine instrumenta zaštite od rizika maksimalno povećava očekivanu djelotvornost. Međutim, odnos zaštite od rizika može za rezultat imati nedjelotvornost koja se priznaje u dobit ili gubitak tokom trajanja odnosa zaštite od rizika.

Označavanje grupe stavki kao stavki zaštićenih od rizika (tačke 83. i 84.)

- UP101. Zaštita od rizika ukupne neto pozicije (npr. neto vrijednosti sve imovine s fiksnom stopom i obaveza s fiksnom stopom sa sličnim dospijanjem) a ne samo određene stavke zaštićene od rizika, ne zadovoljava kriterije za računovodstvo zaštite od rizika. Međutim, skoro isti efekt računovodstva zaštite od rizika na dobit ili gubitak za ovu vrstu odnosa zaštite od rizika se može postići označavanjem dijela osnovnih stavki kao stavke zaštićene od rizika. Na primjer, ako banka ima 100 NJ imovine i 90 NJ obaveza s rizicima i uvjetima slične prirode i zaštiti od izloženosti rizicima neto 10 NJ, može označiti 10 NJ te imovine kao stavku zaštićenu od rizika. Ovo označavanje se može koristiti ako su ta imovina i obaveze instrumenti s fiksnom stopom, u kom slučaju se radi o zaštiti fer vrijednosti od rizika, ili, ako su to instrumenti s promjenjivom stopom, kada se radi o zaštiti novčanih tokova od rizika. Slično tome, ako subjekt ima čvrstu obavezu kupovine u stranoj valuti od 100 NJ i čvrstu obavezu prodaje u stranoj valuti od 90 NJ, on može da zaštiti od rizika neto iznos od 10 NJ tako što će nabaviti derivat i označiti ga kao instrument zaštite od rizika povezan sa 10 NJ čvrste obaveze kupovine od 100 NJ.

Računovodstvo zaštite od rizika (tačke 85.–102.)

- UP102. Primjer zaštite fer vrijednosti od rizika je zaštita dužničkog instrumenta s fiksnom stopom od izloženosti promjenama fer vrijednosti zbog promjena kamatnih stopa. Takvu zaštitu može uvesti izdavalac ili imalac.
- UP103. Primjer zaštite novčanog toka od rizika je korištenje swapa (zamjene) da se dug s promjenjivom stopom promijeni u dug s fiksnom stopom (tj. zaštita buduće transakcije od rizika u kojoj su budući novčani tokovi, koji se štite od rizika, buduće isplate kamate).
- UP104. Zaštita čvrste obaveze od rizika (npr. zaštita od promjene cijene goriva koja se odnosi na nepriznatu ugovornu obavezu elektroprivrede da kupuje gorivo po fiksnoj cijeni) je zaštita od izloženosti riziku promjene fer vrijednosti. Shodno tome, takva zaštita od rizika je zaštita fer vrijednosti od rizika. Međutim, prema tački 87., zaštita čvrste obaveze od valutnog rizika bi se alternativno mogla računovodstveno tretirati kao zaštita novčanih tokova od rizika.

Procjenjivanje djelotvornosti zaštite od rizika

- UP105. Zaštita od rizika se smatra vrlo djelotvornom samo ako zadovoljava oba sljedeća uslova:
- Na početku uvođenja zaštite od rizika i u narednim perioda, očekuje se da će zaštita biti vrlo djelotvorna u prebijanju promjena fer vrijednosti ili novčanih tokova koje se mogu pripisati zaštiti od rizika tokom perioda za koji je zaštita označena. Takvo očekivanje se može dokazati na različite načine, uključujući i upoređivanje prošlih promjena fer vrijednosti ili novčanih tokova stavke zaštićene od rizika koje se mogu pripisati zaštiti od rizika sa prošlim promjenama fer vrijednosti ili novčanih tokova instrumenta zaštite od rizika ili dokazivanje značajne statističke korelacije između fer vrijednosti ili novčanih tokova stavke zaštićene od rizika i fer vrijednosti ili novčanih tokova instrumenta zaštite od rizika. Subjekt može odabrati omjer zaštite koji nije jedan prema jedan da bi poboljšao djelotvornost zaštite od rizika na način opisan u tački UP100.
  - Stvarni rezultati zaštite od rizika se kreću u rasponu od 80 do 125 posto. Na primjer, ako su stvarni rezultati takvi da gubitak od instrumenta zaštite iznosi 120 NJ, a dobitak od novčanog instrumenta

iznosi 100 NJ, prebijanje se može mjeriti kao 120/100, što je 120 posto, ili kao 100/120, što je 83 posto. U ovom primjeru, pod pretpostavkom da zaštita od rizika zadovoljava uslove navedene pod (a), subjekt bi zaključio da je zaštita od rizika vrlo djelotvorna.

- UP106. Djelotvornost se ocjenjuje, najmanje, u vrijeme kada subjekt sastavlja svoje godišnje ili periodične finansijske izvještaje.
- UP107. Ovaj Standard ne uređuje jedinstvenu metodu za procjenjivanje djelotvornosti zaštite od rizika. Metoda koju će subjekt usvojiti za procjenjivanje djelotvornosti zaštite od rizika zavisiti će od njegove strategije upravljanja rizicima. Na primjer, ako je strategija upravljanja rizicima nekog subjekta periodično usklađivanje iznosa instrumenta zaštite od rizika da bi odražavao promjene zaštićenog položaja, subjekt treba pokazati očekivanje da će zaštita od rizika biti vrlo djelotvorna samo za period do sljedećeg usklađivanja iznosa instrumenta zaštite od rizika. Može se desiti i to da subjekt usvoji različite metode za različite vrste zaštite od rizika. Dokumentacija subjekta o strategiji zaštite od rizika treba obuhvatiti usvojene postupke za procjenjivanje djelotvornosti te zaštite. U tim postupcima se navodi da li procjena obuhvata sve dobitke ili gubitke od instrumenta zaštite od rizika ili je isključena vremenska vrijednost instrumenta.
- UP107.A Ako subjekt zaštiti manje od 100 posto stavke, npr. 85 posto, od izloženosti riziku, treba označiti da je stavka 85 posto zaštićena od izloženosti riziku i mjeriti nedjelotvornost na osnovu promjene tih označenih 85 posto. Kada, međutim, od izloženosti riziku štiti označenih 85 posto, subjekt može koristiti omjer zaštite koji nije jedan prema jedan ako to povećava očekivanu djelotvornost zaštite onako kako je opisano u tački UP100.
- UP108. Ako su glavni uslovi instrumenta zaštite od rizika i zaštićene imovine, obaveze, čvrste obaveze ili vrlo vjerovatne prognozirane transakcije isti, promjene fer vrijednosti i novčanih tokova koji se mogu pripisati riziku od kojega se pruža zaštita vjerovatno će se međusobno potpuno prebiti, i u vrijeme uvođenja zaštite od rizika i kasnije. Na primjer, swap kamatne stope će vjerovatno biti djelotvorna zaštita od rizika ako su ugovoreni iznos i iznos glavnice, rok, datumi ponovnog određivanja cijena, datumi uplata i isplata kamata i glavnice i osnovica za mjerenje kamatnih stopa isti za instrument zaštite od rizika i za stavku zaštićenu od rizika. Pored toga, zaštita od rizika vrlo vjerovatne prognozirane kupovine robe putem terminskog ugovora će vjerovatno biti vrlo djelotvorna ako:
- terminski ugovor služi za kupovinu iste količine iste robe u isto vrijeme i na istom mjestu kao i zaštićena prognozirana kupovina;
  - fer vrijednost terminskog ugovora na početku je jednaka nuli; i
  - promjena diskonta, odnosno premije od terminskog ugovora isključena iz ocjene djelotvornosti i priznata u dobit, odnosno gubitak ili promjena očekivanih novčanih tokova veoma vjerovatne prognozirane transakcije se zasnivaju na terminskoj cijeni robe.
- UP109. Ponekad instrument zaštite od rizika prebija samo dio rizika od kojeg se pruža zaštita. Na primjer, zaštita od rizika ne bi bila potpuno djelotvorna ako se instrument zaštite od rizika i stavka zaštićena od rizika izražavaju u različitim valutama koje se ne kreću uporedno. Ni zaštita od kamatnog rizika upotrebom derivata ne bi bila potpuno djelotvorna ako se dio promjene fer vrijednosti derivata može pripisati kreditnom riziku druge strane.
- UP110. Da bi zadovoljila uslove računovodstva zaštite od rizika, zaštita od rizika mora se odnositi na određeni identificirani i označeni rizik, a ne samo na opće poslovne rizike subjekta, i u konačnici mora utjecati na dobit ili gubitak subjekta. Zaštita od rizika zastarjelosti fizičke imovine ili rizika da vlada izvrši eksproprijaciju imovine ne zadovoljava uslove računovodstva zaštite od rizika jer se njena djelotvornost ne može mjeriti zato što se ti rizici ne mogu pouzdano mjeriti.
- UP110.A Podtačka (a) tačke 74. dopušta da subjekt odvoji unutrašnju i vremensku vrijednost opcijskog ugovora i kao instrument zaštite od rizika označi samo promjenu unutrašnje vrijednosti tog ugovora. Takvo označavanje može rezultirati odnosom zaštite od rizika koji je savršeno djelotvoran u prebijanju promjena novčanih tokova koje se mogu pripisati zaštiti prognozirane transakcije od jednostranog rizika, ako su osnovni uslovi prognozirane transakcije i instrumenta zaštite od rizika isti.
- UP110.B Ako subjekt cijelu kupljenu opciju označi kao instrument zaštite od jednostranog rizika koji proizilazi iz prognozirane transakcije, odnos zaštite od rizika neće biti savršeno djelotvoran. To je zato što premija plaćena za opciju uključuje vremensku vrijednost a, kako je navedeno u tački UP99.BA, označeni jednostrani rizik ne obuhvata vremensku vrijednost opcije. Stoga, u ovoj situaciji neće biti prijeboja između novčanih tokova koji se odnose na vremensku vrijednost premije plaćene za opciju i označenog rizika od kojeg se pruža zaštita.
- UP111. U slučaju kamatnog rizika, djelotvornost zaštite se može ocijeniti sastavljanjem rasporeda dospijeća za finansijsku imovinu i finansijske obaveze, koji pokazuje neto izloženost kamatnom riziku za svaki period, pod uslovom da je ta neto izloženost povezana sa određenom imovinom ili obavezom (ili određenom grupom imovine ili obaveza, ili njihovim određenim dijelom) koja uzrokuje neto izloženost a djelotvornost zaštite od rizika se ocjenjuje prema toj imovini ili obavezi.
- UP112. Prilikom ocjenjivanja djelotvornosti zaštite od rizika, subjekt općenito uzima u obzir vremensku vrijednost novca. Fiksna kamatna stopa stavke zaštićene od rizika ne mora se tačno podudarati s fiksnom kamatnom

stopom swapa označenog kao zaštita fer vrijednosti od rizika. Ni promjenjiva kamatna stopa na kamatonosnu imovinu ili obavezu ne mora biti ista kao promjenjiva kamatna stopa swapa označenog kao zaštita novčanog toka od rizika. Fer vrijednost swapa proizilazi iz njegovih neto izmirenja. Fiksne i promjenjive kamatne stope swapa se mogu mijenjati bez utjecaja na neto izmirenje ako se obje mijenjaju za isti iznos.

- UP113. Ako subjekt ne zadovoljava kriterije djelotvornosti zaštite od rizika prekida računovodstvo zaštite od rizika od posljednjeg datuma na koji je pokazao usklađenost s tim kriterijima. Ako, međutim, utvrdi određeni događaj ili promjenu okolnosti koje su prouzrokovale da odnos zaštite od rizika ne zadovoljava kriterije djelotvornosti i pokaže da je zaštita od rizika bila djelotvorna prije tog događaja ili promjene okolnosti, subjekt prekida računovodstvo zaštite od rizika od datuma tog događaja ili promjene okolnosti.
- UP113.A Da bi se izbjegla svaka sumnja, efekti zamjene izvorne druge strane klirinškom drugom stranom i uvođenja s tim povezanih izmjena, kao što je opisano u tačkama 91. (a)(ii) i 101. (a)(ii), se odražavaju na mjerenje instrumenta zaštite od rizika a time i na procjenjivanje djelotvornosti zaštite i mjerenje djelotvornosti zaštite od rizika.

Računovodstvo zaštite fer vrijednosti od rizika za zaštitu portfelja od kamatnog rizika

- UP114. Za zaštitu fer vrijednosti od kamatnog rizika povezanog s portfeljem finansijske imovine ili finansijskih obaveza, subjekt ispunjava zahtjeve ovog Standarda ako postupi u skladu s postupcima iz podtačaka (a)–(i) i tačaka UP115.–UP132. u nastavku teksta.
- (a) U okviru ovog procesa upravljanja rizikom, subjekt određuje portfelj stavki koje želi zaštititi od kamatnog rizika. Portfelj može sadržavati samo imovinu, samo obaveze ili i imovinu i obaveze. Subjekt može odrediti dva ili više portfelja, u kom slučaju primjenjuje uputstva iz daljeg teksta na svaki portfelj zasebno.
  - (b) Subjekt portfelj raščlanjuje na periode ponovnog određivanja cijena na osnovu očekivanih a ne ugovornih datuma ponovnog određivanja cijena. Raščlanjivanje na periode ponovnog određivanja cijena je moguće izvršiti na različite načine, uključujući i raspoređivanje novčanih tokova na periode u kojima se očekuje da do njih dođe ili raspoređivanje ugovorenih iznosa glavnice na sve periode do očekivanog ponovnog određivanja cijena.
  - (c) Na osnovu ovog raščlanjivanja, subjekt odlučuje o iznosu koji želi zaštititi od rizika. Subjekt označava kao stavku zaštićenu od rizika onaj iznos imovine ili obaveza (ali ne neto iznos) iz određenog portfelja koji je jednak iznosu koji želi da označi kao zaštićen od rizika. Ovaj iznos također određuje i procent mjere koja se koristi za testiranje djelotvornosti u skladu s podtačkom (b) tačke UP126.
  - (d) Subjekt označava kamatni rizik od kojeg se pruža zaštita. Ovaj rizik može biti dio kamatnog rizika za svaku od stavki u zaštićenom položaju, kao što je referentna kamatna stopa (npr. LIBOR).
  - (e) Subjekt označava jedan ili više instrumenata zaštite od rizika za svaki period ponovnog određivanja cijena.
  - (f) Primjenjujući označavanja navedena u prethodnim podtačkama (c)–(e), subjekt procjenjuje, na početku i u narednim periodima, da li očekuje da zaštita od rizika bude vrlo djelotvorna tokom perioda za koji je zaštita označena.
  - (g) Periodično, subjekt mjeri promjenu fer vrijednosti stavke zaštićene od rizika (kako je označeno pod (c)) koja se može pripisati zaštiti od rizika (kako je označeno pod (d)) na osnovu očekivanih datuma ponovnog određivanja cijena utvrđenih pod (b). Pod uslovom da se zaštita pokazala stvarno djelotvornom procijenjeno pomoću dokumentiranog metoda subjekta za procjenjivanje djelotvornosti, subjekt priznaje promjenu fer vrijednosti zaštićene stavke kao dobitak ili gubitak u računu dobiti ili gubitka i u jednoj od dvije stavke izvještaja o finansijskom položaju, kako je opisano u tački 89.A. Promjenu fer vrijednosti ne treba dijeliti na pojedinačnu imovinu ili obaveze.
  - (h) Subjekt mjeri promjenu fer vrijednosti instrumen(a)ta zaštite od rizika (kako je označeno pod (e)) i priznaje je kao dobitak ili gubitak u računu dobiti ili gubitka. Fer vrijednost instrumen(a)ta zaštite od rizika se priznaje kao imovina ili obaveza u izvještaju u finansijskom položaju.
  - (i) Svaka nedjelotvornost² se priznaje u dobit ili gubitak kao razlika između promjene fer vrijednosti navedene pod (g) i promjene fer vrijednosti navedene pod (h).
- UP115. Ovaj pristup se detaljnije opisuje u nastavku. On se primjenjuje samo na zaštitu fer vrijednosti od kamatnog rizika povezanog s portfeljem finansijske imovine ili finansijskih obaveza.

² U ovom kontekstu se primjenjuju ista razmatranja značajnosti kao i u svim MSFI-jevima.

- UP116. Portfelj određen u tački UP114. (a) može sadržavati imovinu i obaveze. Alternativno, može biti portfelj koji sadrži samo imovinu ili samo obaveze. Portfelj se koristi za određivanje iznosa imovine ili obaveza koje subjekt želi zaštititi od rizika, ali on sam nije označen kao stavka zaštićena od rizika.
- UP117. Pri primjeni podtačke (b) tačke UP114., subjekt određuje datum očekivane promjene cijena stavke ili na datum kad se očekuje dospijee te stavke ili na datum određivanja ponovne cijene po tržišnim stopama, zavisno koji god prije pada. Očekivani datumi ponovnog određivanja cijena se procjenjuju na početku uvođenja zaštite od rizika i tokom njenog trajanja, na osnovu prošlog iskustva i drugih dostupnih informacija, uključujući informacije i očekivanja koja se odnose na stope plaćanja unaprijed, kamatne stope i njihovo međusobno djelovanje. Subjekti koji nemaju iskustva ili imaju nedovoljno iskustvo koriste iskustvo sličnih subjekata za uporedive finansijske instrumente. Ove procjene se periodično pregledaju i dopunjavaju u svjetlu novog iskustva. Kada je riječ o stavkama s fiksnom stopom koja se plaća unaprijed, očekivani datum ponovnog određivanja cijene je datum na koji se očekuje da stavka bude plaćena unaprijed, osim ako se cijena promijeni na osnovu tržišnih stopa na raniji datum. Za grupu sličnih stavki, raščlanjivanje na periode na osnovu očekivanih datuma ponovnog određivanja cijena može se sastojati iz raspodjele procenata grupe, a ne pojedinih stavki, na svaki period. Subjekt može primijeniti i druge metodologije u svrhu takve raspodjele. Na primjer, može primijeniti množitelj stope plaćanja unaprijed za raspodjelu amortiziranih zajmova na vremenske periode na osnovu očekivanih datuma ponovnog određivanja cijena. Svaka metodologija za takvu raspodjelu, međutim, treba biti u skladu s postupcima i ciljevima subjekta za upravljanje rizicima.
- UP118. Kao primjer označavanja navedenog u podtački (c) tačke UP114., ako u određenom periodu ponovnog određivanja cijena subjekt procijeni da ima imovinu s fiksnom stopom od 100 NJ i obaveze s fiksnom stopom od 80 NJ i odluči da zaštititi od rizika čitavu neto poziciju od 20 NJ, on kao stavku zaštićenu od rizika označava imovinu u iznosu od 20 NJ (dio imovine).³ Označavanje se izražava kao 'iznos u valuti' (npr. iznos u dolarima, eurima, funtama ili randima) a ne kao iznos pojedinačne imovine. Iz toga slijedi da sva imovina (ili obaveze) iz kojih proizilazi iznos zaštićen od rizika – tj. svih 100 NJ imovine iz našeg primjera – moraju biti:
- stavke čija se fer vrijednost mijenja kao odgovor na promjene kamatne stope koja se štiti od rizika; i
  - stavke koje bi mogle zadovoljavati uslove računovodstva zaštite fer vrijednosti od rizika da su pojedinačno označene kao zaštićene od rizika. Posebno, zato što MSFI 13 navodi da fer vrijednost finansijske obaveze s obilježjem potražnje (kao što su depoziti po viđenju i neke vrste oročenih depozita) nije niža od iznosa koje se plaća na zahtjev, diskontiranog od prvog dana na koji se može zahtijevati isplata tog iznosa, takva stavka ne može zadovoljiti uslove računovodstva zaštite fer vrijednosti od rizika ni za jedan period poslije najkraćeg perioda u kojem imalac može zahtijevati plaćanje. U prethodnom primjeru, zaštićena pozicija je iznos imovine. Prema tome, takve obaveze nisu dio označene stavke zaštićene od rizika već ih subjekt koristi da odredi iznos imovine koja je označena kao zaštićena od rizika. Ako je pozicija koju subjekt želi zaštititi od rizika iznos obaveza, iznos koji predstavlja označenu stavku zaštićenu od rizika mora proizilaziti iz obaveza s fiksnom stopom koje nisu obaveze za koje se od subjekta može tražiti da ih otplati u ranijem periodu a procent mjere korištene za procjenjivanje djelotvornosti zaštite od rizika u skladu s podtačkom (b) tačke UP126. bi se izračunao kao procent tih drugih obaveza. Zamislimo, primjera radi, da subjekt procjenjuje da, u određenom periodu ponovnog određivanja cijena, ima obaveza s fiksnom stopom od 100 NJ, sačinjenih od 40 NJ depozita po viđenju i 60 NJ obaveza bez obilježja potražnje, i 70 NJ imovine s fiksnom stopom. Ako se subjekt odluči zaštititi od rizika čitavu neto poziciju od 30 NJ, on kao zaštićenu stavku označava obaveze od 30 NJ ili 50 procenata obaveza⁴ bez obilježja potražnje.
- UP119. Subjekt također mora ispuniti i ostale zahtjeve označavanja i dokumentiranja iz podtačke (a) tačke 88. Za portfelj zaštite od kamatnog rizika, ovo označavanje i dokumentiranje određuje politiku subjekta za sve varijable koje se koriste za utvrđivanje iznosa koji se štiti od rizika i za način mjerenja djelotvornosti, uključujući sljedeće:
- koja imovina i obaveze se trebaju uključiti u portfelj zaštite od rizika i koja osnova se treba koristiti za njihovo uklanjanje iz tog portfelja;
  - kako subjekt procjenjuje datume ponovnog određivanja cijena, uključujući i to koje pretpostavke o kamatnim stopama služe kao osnova za procjene stopa plaćanja unaprijed, i osnovu za promjenu tih procjena. Ista metoda se koristi i za početne procjene koje se prave u vrijeme kad se imovina ili obaveza uključuju u portfelj zaštite od rizika i za sve kasnije promjene tih procjena;
  - broj i trajanje perioda ponovnog određivanja cijena;
  - koliko često će subjekt testirati djelotvornost i koji od dva metoda iz tačke UP126. će koristiti;

³ Ovaj Standard dopušta da subjekt označi svaki iznos raspoložive imovine ili obaveza koji zadovoljavaju uslove, tj. u ovom primjeru, svaki iznos imovine između 0 NJ i 100 NJ.

⁴ $30 \text{ NJ} \div (100 \text{ NJ} - 40 \text{ NJ}) = 50 \text{ procenata}$.

- (e) metodologiju koju je subjekt koristio za određivanje iznosa imovine ili obaveza koje su označene kao stavka zaštićena od rizika i, u skladu s tim, procenat mjere koja se koristila kad je subjekt testirao djelotvornost primjenjujući metodu opisanu u podtački (b) tačke UP126.;
- (f) kada subjekt testira djelotvornost korištenjem metode opisane u podtački (b) tačke UP126., hoće li testirati djelotvornost za svaki period ponovnog određivanja cijena zasebno, za sve periode zajedno, ili korištenjem neke kombinacije te dvije mogućnosti.

Politike određene označavanjem i dokumentiranjem odnosa zaštite od rizika moraju biti u skladu s postupcima i ciljevima subjekta za upravljanje rizicima. Promjene politika se ne smiju vršiti proizvoljno. One se moraju opravdati na osnovu promjena tržišnih uslova i drugih faktora te se zasnivati na postupcima i ciljevima subjekta za upravljanje rizicima i biti dosljedne tim postupcima i ciljevima.

- UP120. Instrument zaštite od rizika iz podtačke (e) tačke UP114. može biti jedan derivat ili portfelj derivata od kojih svi sadrže izloženost kamatnom riziku od kojeg se pruža zaštita iz podtačke (d) tačke UP114. (npr. portfelj swapova kamatne stope od kojih svi sadrže izloženost LIBOR-u). Takav portfelj derivata može sadržavati pozicije rizika koje se prebijaju, ali ne može uključivati izdate opcije ili neto izdate opcije, zato što ovaj Standard⁵ ne dopušta da se takve opcije označe kao instrumenti zaštite od rizika (osim kad je izdata opcija označena za prebijanje kupljene opcije). Ako instrument zaštite od rizika pruža zaštitu iznosu označenom u podtački (c) tačke UP114. za više od jednog perioda ponovnog određivanja cijena, on se raspoređuje na sve periode koje štiti od rizika. Međutim, čitav instrument zaštite od rizika mora se raspodijeliti na te periode ponovnog određivanja cijena zato što Standard⁶ ne dopušta da se odnos zaštite od rizika označi samo za dio perioda tokom kojeg instrument zaštite od rizika ostaje neizmiren.
- UP121. Kada subjekt promjenu fer vrijednosti stavke koje se može platiti unaprijed mjeri u skladu s podtačkom (g) tačke UP114., promjena kamatnih stopa utječe na fer vrijednost stavke koja se može platiti unaprijed na dva načina, tačnije ona utječe na fer vrijednost ugovornih novčanih tokova i na fer vrijednost opcije plaćanja unaprijed koju sadrži stavka koja se može platiti unaprijed. Tačka 81. Standarda dopušta subjektu da označi dio finansijske imovine ili finansijske obaveze, koje dijele zajedničku izloženost riziku, kao stavku zaštićenu od rizika, pod uslovom da se može izmjeriti djelotvornost zaštite od rizika. Za stavke koje se mogu platiti unaprijed, tačka 81.A dopušta da se to ostvari označavanjem stavke zaštićene od rizika u smislu promjene fer vrijednosti koja se može pripisati promjenama označene kamatne stope na osnovu *očekivanih* a ne *ugovorenih* datuma ponovnog određivanja cijena. Međutim, efekt koji promjena kamatne stope koja se štiti od rizika ima na te očekivane datume ponovnog određivanja cijena se treba uključiti kada se određuje promjena fer vrijednosti zaštićene stavke. Shodno tome, ako se očekivani datumi ponovno određivanja cijena revidiraju (npr. da bi odrazili promjenu očekivanog plaćanja unaprijed) ili ako se stvarni datumi ponovnog određivanja cijena razlikuju od očekivanih, doći će do nedjelotvornosti kao što je opisano u tački UP126. Nasuprot tome, promjene očekivanih datuma ponovnog određivanja cijena koje (a) jasno proizilaze iz faktora koji nisu promjene kamatne stope koja se štiti od rizika, (b) nisu u korelaciji s promjenama kamatne stope koja se štiti od rizika i (c) mogu se pouzdano odvojiti od promjena koje se mogu pripisati kamatnoj stopi koja se štiti od rizika (npr. promjene stopa plaćanja unaprijed koje jasno proizilaze iz promjena demografskih faktora ili poreznih propisa a ne promjena kamatne stope) se isključuju kad se utvrđuje promjena fer vrijednosti stavke zaštićene od rizika, zato što se ne mogu pripisati zaštiti od rizika. Ako postoji neizvjesnost u vezi s faktorom koji dovodi do promjene očekivanih datuma ponovnog određivanja cijena ili ako subjekt nije sposoban da pouzdano odvoji promjene koje proizilaze iz kamatne stope koja se štiti od rizika od promjena koje proizilaze iz drugih faktora, pretpostavlja se da ta promjena proistječe iz promjena kamatne stope koja se štiti od rizika.
- UP122. Ovaj Standard ne određuje tehnike koje se koriste za određivanje iznosa iz podtačke (g) tačke UP114., tačnije promjene fer vrijednosti stavke zaštićene od rizika koja se može pripisati zaštiti od rizika. Ako se za takvo mjerenje koriste statističke ili druge tehnike procjenjivanja, uprava mora očekivati da rezultat bude približan onom koji bi se dobio mjerenjem sve pojedinačne imovine ili obaveza koje čine stavku zaštićenu od rizika. Ne bi trebalo pretpostavljati da su promjene fer vrijednosti stavke zaštićene od rizika jednake promjenama vrijednosti instrumenta zaštite od rizika.
- UP123. Tačka 89.A zahtijeva da se, ako je stavka zaštićena od rizika za određeni period ponovnog određivanja cijena imovina, promjena njene fer vrijednosti prikaže kao posebna stavka unutar imovine. S druge strane, ako je stavka zaštićena od rizika za određeni period ponovnog određivanja cijena obaveza, promjena njene fer vrijednosti prikazuje se kao posebna stavka unutar obaveza. Ovo su posebne stavke koje se spominju u podtački (g) tačke UP114. Nije obavezno posebno raspoređivanje na pojedinačnu imovinu (ili obaveze).
- UP124. Podtačka (i) tačke UP114. navodi da se nedjelotvornost javlja u onoj mjeri u kojoj se promjena fer vrijednosti stavke zaštićene od rizika koja se može pripisati zaštiti od rizika razlikuje od promjene fer vrijednosti derivata koji štiti od rizika. Takva razlika može nastati iz više razloga, uključujući:
- (a) stvarni datumi ponovnog određivanja cijena se razlikuju od očekivanih datuma ili su izmijenjeni očekivani datumi ponovnog određivanja cijena;

⁵ Vidjeti tačke 77. i UP94.

⁶ Vidjeti tačku 75.

- (b) stavkama u portfelju zaštite od rizika je umanjena vrijednost ili su se prestale priznavati;
- (c) datumi plaćanja instrumenta zaštite od rizika i stavke zaštićene od rizika se razlikuju; i
- (d) drugi uzroci (npr. kada nekoliko stavki zaštićenih od rizika nose kamate po stopi koja je niža od referentne kamatne stope po kojoj su označene za zaštitu od rizika a nedjelotvornost proistekla iz toga nije toliko značajna da portfelj u cjelini ne zadovolji uslove za računovodstvo zaštite od rizika).

Takva nedjelotvornost⁷ treba se utvrditi i priznati u dobit ili gubitak.

UP125. Općenito, djelotvornost zaštite od rizika će se poboljšati:

- (a) ako subjekt rasporedi stavke s različitim obilježjima plaćanja na način koji uzima u obzir razlike u ponašanju plaćanja unaprijed;
- (b) ako je broj stavki u portfelju veći. Kod portfelja koji sadrže svega nekoliko stavki, ako se jedna od stavki unaprijed plati ranije ili kasnije nego što je očekivano, vjerovatno će doći do relativno visoke nedjelotvornost. S druge strane, kada portfelj sadrži mnogo stavki, ponašanje plaćanja unaprijed se može tačnije predvidjeti;
- (c) kada su periodi ponovnog određivanja cijena kraći (npr. jednomjesečni u odnosu na tromjesečne periode ponovnog određivanja cijena). Kraći periodi ponovnog određivanja cijena smanjuju utjecaj svakog neslaganja između datuma ponovnog određivanja cijena i datuma plaćanja (u okviru perioda ponovnog određivanja cijena) stavke zaštićene od rizika i instrumenta zaštite od rizika;
- (d) što se češće iznos instrumenta zaštite od rizika usklađuje da odrazi promjene stavke zaštićene od rizika (npr. zbog promjena očekivanja u pogledu plaćanja unaprijed).

UP126. Subjekt periodično provjerava djelotvornost. Ako se procjene datuma ponovnog određivanja cijena mijenjaju između onog datuma na koji subjekt procjenjuje djelotvornost i sljedećeg datuma, dužan je izračunati iznos djelotvornosti:

- (a) kao razliku između promjene fer vrijednosti instrumenta zaštite od rizika (vidjeti podtačku (h) tačke UP114.) i promjene vrijednosti čitave stavke zaštićene od rizika koja se može pripisati promjenama kamatne stope zaštićene od rizika (uključujući i utjecaj koji promjene kamatne stope zaštićene od rizika imaju na fer vrijednost svake stavke ugrađene opcije plaćanja unaprijed); ili
- (b) korištenjem sljedećih aproksimacija. Subjekt:
  - (i) izračunava procent imovine (ili obaveza) koja je zaštićena od rizika u svakom periodu ponovnog određivanja cijena, na osnovu procijenjenih datuma ponovnog određivanja cijena na posljednji dan kada je provjeravana djelotvornost;
  - (ii) primjenjuje ovaj procent na svoje izmijenjene procjene iznosa u tom periodu ponovnog određivanja cijene da bi izračunao iznos stavke zaštićene od rizika na osnovu svoje izmijenjene procjene;
  - (iii) izračunava promjenu fer vrijednosti svoje izmijenjene procjene stavke zaštićene od rizika koja se može pripisati zaštiti od rizika i prikazuje je kako predviđa podtačka (g) tačke UP114.;
  - (iv) priznaje nedjelotvornost jednaku razlici između iznosa utvrđenog pod (iii) i promjene fer vrijednosti instrumenta zaštite od rizika (vidjeti podtačku (h) tačke UP114.).

UP127. Kada mjeri nedjelotvornost, subjekt pravi razliku između izmjena procijenjenih datuma ponovnog određivanja cijene postojeće imovine (ili obaveza) i nastanka nove imovine (ili obaveza), pri čemu samo ove prve dovode do nedjelotvornosti. Sve izmjene procijenjenih datuma ponovnog određivanja cijene (osim onih koje su isključene, u skladu s tačkom UP121.), uključujući i svako ponovno preraspoređivanje postojećih stavki između perioda, uključuju se kada se mijenja procijenjeni iznos u nekom periodu u skladu s tačkom UP126. (b)(ii) te, samim tim, i kada se mjeri djelotvornost. Kada se nedjelotvornost prizna kako je navedeno u prethodnom tekstu, subjekt uspostavlja novu procjenu ukupne imovine (ili obaveza) koje su nastale od zadnje provjere nedjelotvornosti i označava novi iznos kao stavku zaštićenu od rizika i novi procent kao procent zaštićen od rizika. Postupak iz podtačke (b) tačke UP126. se ponavlja sljedećeg datuma kada subjekt provjerava djelotvornost.

UP128. Stavke koje su prvobitno bile raspoređene u period ponovnog određivanja cijena se mogu prestati priznavati zbog plaćanja unaprijed koje je ranije od očekivanog ili zbog otpisivanja čiji je uzrok umanjene vrijednosti ili prodaja. Kad se ovo dogodi, iznos promjene fer vrijednosti uključen u posebnu stavku iz podtačke (g) tačke UP114., koji se odnosi na stavku koja se prestala priznavati, treba ukloniti iz izvještaja o finansijskom položaju i uključiti u dobitak ili gubitak koji proizilazi iz prestanka priznavanja stavke. U tu svrhu, potrebno je znati period(e) ponovnog određivanja cijena u koje je raspoređena stavka koja se prestala priznavati jer to

⁷

U ovom kontekstu se primjenjuju ista razmatranja značajnosti kao i u svim MSFI-jevima.

određuje period(e) ponovnog određivanja cijene iz kojih se ta stavka treba ukloniti, a samim tim i iznos koji se treba ukloniti iz posebne stavke navedene u podtački (g) tačke UP114.. Kada stavka prestane da se priznaje, ako se može utvrditi u koji period je uključena, uklanja se iz tog perioda a, ako ne može, onda se uklanja iz najranijeg perioda, ako je prestanak priznavanja rezultat plaćanja unaprijed koje je veće od očekivanog, ili se sistematski i racionalno raspoređuje na sve periode koji sadrže stavku koja se prestala priznavati ako je stavka prodana ili joj je umanjena vrijednost.

- UP129. Pored toga, svaki iznos koji se odnosi na neki period a koji se nije prestao priznavati kada taj period istekne priznaje se u dobit ili gubitak u to vrijeme (vidjeti tačku 89.A). Na primjer, pretpostavimo da subjekt raspoređuje stavke na tri perioda ponovnog određivanja cijena. Prilikom prethodnog ponovnog označavanja, promjena fer vrijednosti iskazana u jednoj zasebnoj stavci u izvještaju o finansijskom položaju je bila imovina u iznosu od 25 NJ. Taj iznos predstavlja iznose od 7 NJ, 8 NJ i 10 NJ, koje se može pripisati, redom, periodima 1, 2 i tri. Kod sljedećeg ponovnog označavanja, imovina koja se može pripisati periodu 1 se realizirala ili je preraspoređena na druge periode. U skladu s tim, 7 NJ se prestaje priznavati u izvještaju o finansijskom položaju i priznaje se u dobit ili gubitak. Iznosi od 8 NJ i 10 NJ se sada pripisuju periodu 1, odnosno periodu dva. Ovi preostali periodi se potom usklađuju, po potrebi, za promjene fer vrijednosti kako je opisano u podtački (g) tačke UP114.
- UP130. Radi ilustracije zahtjeva iz prethodne dvije tačke, zamislimo da je subjekt rasporedio imovinu raspodjeljivanjem nekog procenta portfelja na svaki period ponovnog određivanja cijena, kao i to da je rasporedio 100 NJ na svaki od prva dva perioda. Kada istekne prvi period ponovnog određivanja cijena, 110 NJ imovine se prestaje priznavati zbog očekivanih i neočekivanih otplata. U ovom slučaju, cjelokupan iznos sadržan u posebnoj stavki navedenoj u podtački (g) tačke UP114. koji se odnosi na prvi period se uklanja iz izvještaja o finansijskom položaju, uvećano za deset procenata iznosa koji se odnosi na drugi period.
- UP131. Ako se zaštićeni iznos za period ponovnog određivanja cijena smanji, a da se pri tome ne prestanu priznavati s njim povezana imovina (ili obaveze), iznos uključen u posebnu stavku iz podtačke (g) tačke UP114. koji se odnosi na smanjenje treba amortizirati u skladu s tačkom 92.
- UP132. Subjekt može poželjeti da primijeni pristup iz tačaka UP114.–UP131. na zaštitu portfelja koji se prethodno računovodstveno tretirao kao zaštita novčanog toka od rizika u skladu s MRS-om 39. U tom slučaju, subjekt poništava prethodno označavanje zaštite novčanog toka od rizika u skladu s podtačkom (d) tačke 101. i primjenjuje zahtjeve navedene u toj tački. On, također, treba ponovo označiti tu zaštitu kao zaštitu fer vrijednosti od rizika i primijeniti pristup naveden u tačkama UP114.–UP131. prospektivno na naredne računovodstvene periode.

Prijelazni period (tačke 103.–108.C)

- UP133. Subjekt je možda označio prognoziranu transakciju unutar grupe kao stavku zaštićenu od rizika na početku godišnjeg perioda koji započinje na dan ili nakon 1. januara/siječnja 2005. godine (ili, u svrhu prepravljavanja uporednih informacija, na početku ranijeg uporednog perioda) u zaštiti koja bi zadovoljila uslove računovodstva zaštite od rizika u skladu sa ovim Standardom (kako je izmijenjen u posljednjoj rečenici tačke 80.). Takav subjekt može koristiti to označavanje da primijeni računovodstvo zaštite od rizika u konsolidiranim finansijskim izvještajima od početka godišnjeg perioda koji započinje na dan ili nakon 1. januara/siječnja 2005. godine (ili od početka ranijeg uporednog perioda). On je, također, dužan primjenjivati i tačke UP99.A i UP99.B od početka godišnjeg perioda koji započinje na dan ili nakon 1. januara/siječnja 2005. godine, ali, u skladu s tačkom 108.B, ne mora primjenjivati tačku UP99.B na uporedne informacije za ranije periode.

